

Eenzaam integreren

Het integratieproces van Syrische vluchtelingen tijdens de COVID-19 pandemie in Nederland

Afbeelding 1: Van integratie naar inclusie (IDEM Rotterdam, 2020).

Mirna Gras (s1040863)

Supervisor: Iris Poelen

Bachelor thesis Geografie, Planologie en Milieu, Radboud Universiteit

Datum: juni 2022

Woordenaantal: 21382

Voorwoord

Voor u ligt de bachelor thesis 'Eenzaam integreren'. In dit onderzoek is er gekeken wat de invloed van COVID-19 is geweest op het integratieproces van Syrische vluchtelingen. Het is geschreven om mijn bachelor diploma van geografie, planologie en milieu te behalen.

Met dank aan mijn begeleidster Iris Poelen heb ik dit onderzoek de afgelopen periode van februari tot en met juni 2022 tot een goed einde kunnen brengen. Dankzij de fijne begeleiding en ondersteuning heb ik het maximale uit het onderzoek kunnen halen. Verder wil ik ook de participanten bedanken die mee hebben gewerkt aan dit onderzoek, zonder hun bijdrage en enthousiasme had ik dit onderzoek niet af kunnen ronden. Tot slot wil ik mijn familie en vrienden bedanken die allemaal op hun eigen manier bij hebben gedragen aan het voltooien van deze thesis.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Mirna Gras

Nijmegen, 10 juni, 2022

Samenvatting

Het oorlogsgeweld in Syrië heeft ervoor gezorgd dat 13 miljoen Syriërs zowel intern als extern ontheemd zijn. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek waren er in 2021, 113.126 Syriërs in Nederland (CBS Statline, 2022). In Nederland is dit tot op het heden de grootste groep vluchtelingen, waardoor het belangrijk is om het integratieproces van deze groep te onderzoeken. Het integratieproces gaat volgens het Sociaal Cultureel Planbureau niet altijd gemakkelijk; taalbarrières, werkeloosheid, onzekere vooruitzichten en het gebrek aan sociale interactie met Nederlanders maken het vaak lastig (Dagevos, Huijnk & Miltenburg, 2018). Daarnaast is er in 2020 een wereldwijde pandemie ontstaan wat ervoor zorgde dat de ongelijkheden zijn versterkt en verdiept (Crawley, 2021). Aangezien vluchtelingen al een kwetsbare groep in de samenleving zijn, kunnen ze de gevolgen van de pandemie extra lastig hebben ervaren. In dit onderzoek is er daarom gekeken wat de impact van Covid-19 op het integratieproces van Syrische vluchtelingen is geweest. Hierbij wordt de definitie van het begrip integratie van Berry (2006) aangehouden, namelijk dat integratie verwijst naar een situatie waarin een individu zowel gericht is op het behoud van zijn/haar eigen erfgoedcultuur maar ook op het deel uitmaken van de nieuwe cultuur van het gastland. In het onderzoek is het model van Ager en Strang aangehouden om de integratie te meten. Het model bevat namelijk gedetailleerde en meetbare factoren waardoor het toepasbaar was in de casus van dit onderzoek.

Om een antwoord op deze onderzoeksvraag te vinden zijn er semigestructureerde diepte-interviews afgenomen bij 11 participanten. Deze methode bood voor dit onderzoek een inzicht in de integratie-ervaringen van Syrische vluchtelingen, en kon zo een meer holistische beschrijving van het integratieproces geven. Het ging tijdens het interview zowel over de integratie-ervaringen voor de pandemie en wat de verschillen hiermee zijn geweest met de ervaringen tijdens de pandemie. De onderwerpen die in de interviews aanbod kwamen gingen over de dimensies van het Ager en Strang model. Dit model gaf een duidelijk overzicht welke dimensies een rol spelen in integratie. Hierdoor werd het integratieproces overzichtelijk en meetbaar, en was het dus geschikt om voor dit onderzoek te gebruiken.

Uit de resultaten kwam naar voren dat de wilskracht om te integreren sterk aanwezig was. De integratiedoelen lagen vooral in de domeinen van studie, werk en het dagelijkse leven. Het ging hierbij voornamelijk om de persoonlijke ontwikkeling en er werd niet bewust rekening gehouden met het grotere plaatje van de inburgeringsagenda van de overheid. De impact van Covid op het structurele integratieproces lag voornamelijk in de domeinen van werk, onderwijs en gezondheid. Hier had Covid een groot negatief effect op wat ervoor zorgde dat het lastiger was om te integreren. De verklaringen voor de structurele integratie, kijkend naar het Ager en Strang model, lagen bij de domeinen over taal, veiligheid, stabiliteit en het hebben van dezelfde rechten. De impact van Covid op het sociaal-culturele integratieproces lag voornamelijk in de domeinen van social bridges (contact met lokale gemeenschap) en social bonds (contact met gelijk-etnische groepen). Hier heeft Covid een negatief effect gehad op de social bridges, maar positief effect op de social bonds. Er is hier ook een ander sociaal contact naar voren gekomen die niet in het Ager en Strang model was opgenomen, namelijk het contact met de internationale gemeenschap. Covid heeft op dit contact ook een negatieve impact gehad. De verklaringen voor de sociaal-culturele integratie lagen bij de domeinen over taal en culturele kennis. Ook hier kwam een ander domein naar voren die niet in het Ager en Strang model opgenomen is, namelijk persoonlijkheidskarakteristieken. Het hebben van specifieke karaktereigenschappen bleek belangrijk te zijn voor het creëren van mogelijkheden om te integreren. Extraversie werd bijvoorbeeld gezien als een belangrijke eigenschap om goed deel te kunnen nemen aan het integratieproces.

Kortom is uit het onderzoek gebleken dat beide dimensies van het integratieproces zijn beïnvloed zijn door covid. Covid heeft voornamelijk een negatieve impact gehad op het integratieproces waardoor de pandemie als een extra lastige periode werd ervaren, want eenzaam integreren vond niemand leuk.

Inhoudsopgave

1. Introductie	6
1.1 <i>Syrische vluchtelingen in Nederland</i>	6
1.2 <i>Maatschappelijke relevantie</i>	8
1.3 <i>Wetenschappelijke relevantie</i>	9
2. Theoretisch kader	11
2.1 <i>Integratie conceptualiseren.....</i>	11
2.2 <i>Heuristische model</i>	13
2.3 <i>Ager en Strang model</i>	15
2.4 <i>Conceptuele model</i>	17
3. Methodologie	19
3.1 <i>Methode en argumentatie</i>	19
3.2 <i>Data-analyse</i>	20
3.3 <i>Sampling</i>	21
3.3 <i>Positionaliteit</i>	23
4. Resultaten.....	24
4.1 <i>Integratie doelen</i>	24
4.2 <i>Structurele integratie.....</i>	25
4.2.1 <i>Werk.....</i>	25
4.2.2 <i>Huisvesting</i>	27
4.2.3 <i>Onderwijs</i>	28
4.2.4 <i>Gezondheid.....</i>	29
4.3 <i>Sociaal-culturele integratie</i>	31
4.3.1 <i>Social bridges</i>	31
4.3.2 <i>Social bonds.....</i>	33
4.3.3 <i>Social links</i>	34
4.3.4 <i>Extra toevoeging: internationale gemeenschap</i>	35
4.4 <i>Verklaringen.....</i>	36
4.4.1 <i>Taal en culturele kennis.....</i>	36
4.4.2 <i>Veiligheid en stabiliteit.....</i>	38
4.4.3 <i>Rechten en burgerschap.....</i>	38
4.4.4 <i>Extra toevoeging: Persoonlijkheid.....</i>	39
5. Discussie en Conclusie.....	40
5.1 <i>Discussie.....</i>	40
5.2 <i>Conclusie</i>	43
5.3 <i>Aanbevelingen.....</i>	45
5.4 <i>Reflectie</i>	46
Literatuurlijst	49

1. Introductie

1.1 Syrische vluchtelingen in Nederland

Tijdens de Arabische Lente in 2011 ontstond er een golf van opstanden, protesten en revoluties die voor de val van vele regimes zorgde, maar niet van het Assad regime in Syrië. Het begon met protesten voor meer vrijheid en democratie, deze protesten werden door het Syrische regime met grof geweld de kop ingedrukt. Dit zorgde voor een kettingreactie aan geweld waarbij de rebellengroepen ook wapens begonnen te gebruiken, de terroristische organisatie IS ontstond en vanwege de internationale bemoeienissen begon het conflict een complex internationaal schaakspel te worden. De protesten groeiden uit tot een oorlog, deze oorlog is nu, een decennium later, nog altijd niet voorbij (De Brabander, 2018).

Het oorlogsgeweld heeft ervoor gezorgd dat meer dan 13 miljoen Syriërs zowel intern als extern ontheemd zijn geraakt, en elders op zoek gingen naar veiligheid. Dit is ongeveer de helft van de bevolking van het land. Wanneer iemand zich buiten zijn thuisland bevindt vanwege een gegronde vrees voor vervolging, conflict, geweld of andere omstandigheden die de publieke orde ernstig verstoren, wordt deze persoon als vluchteling gezien en heeft recht op internationale bescherming (Joordens, 2017). Volgens het meest recente statistiek van het United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) zijn er 6,7 miljoen Syrische vluchtelingen wereldwijd, waarmee Syriërs de grootste groep vluchtelingen vormen (UNHCR, 2021). Syrische vluchtelingen hebben in 130 landen asiel aangevraagd, maar het grootste deel is gevlucht naar de buurlanden, namelijk 5,6 miljoen mensen (UNHCR, z.d.). Ook probeert een deel van de Syriërs de oversteek naar Europa te maken. Europese landen vangen meer dan 1 miljoen Syrische vluchtelingen op waarbij vooral Duitsland (59%) en Zweden (11%) het grootste aantal opvangt. In Nederland ligt dit percentage tussen de 2% en de 5% (UNHCR, 2021). Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek waren er in 2021, 113.126 Syriërs in Nederland, en deze groep blijft groeien (CBS Statline, 2021).

Het opstarten in een nieuw land is niet zonder uitdagingen, wanneer de vluchtelingen aankomen onder erbarmelijke omstandigheden wordt vaak het opzoek gaan naar een legale vluchtelingenstatus ze niet even gemakkelijk gemaakt (Şafak-Ayvazoğlu, Künüröğlu, Van de Vijver, & Yağmur, 2020). In het onderzoek van van Heelsum kwam naar voren dat de grootste moeilijkheden tijdens het asielproces de traumatische ervaringen en de onduidelijkheid en grote zorgen over de toekomst waren, deze belemmeringen maakten het lastig om de periode door te komen. Dit asielproces kan een lange tijd duren, tot vaak ongeveer twee jaar (van Heelsum, 2017). Wanneer het asielverzoek wordt ingewilligd houdt dit in dat de vluchteling een verblijfsvergunning krijgt voor minimaal vijf jaar en dat hij of zij een statushouder wordt (Coerts, 2017). Vervolgens start het integratieproces voor de vluchteling. Integratie is een vorm van acculturatie, waarbij acculturatie het proces is waarbij individuen zich aanpassen aan een nieuwe culturele leefomgeving (Berry et al., 2006). De definitie van integratie die in dit onderzoek aangehouden wordt is de definitie van Berry et al. Integratie wordt gedefinieerd als een situatie waarin een individu zowel gericht is op het behoud van zijn/haar eigen erfgoedcultuur maar ook op het deel uitmaken van de nieuwe cultuur van het gastland. De overheid heeft belang bij het integreren aangezien de vluchtelingen sneller deel worden van en deelnemen aan de Nederlandse samenleving. Een goede integratie is ook gunstig voor de overheid omdat vluchtelingen die beter integreren minder snel afhankelijk zijn van een uitkering van de overheid (Coerts, 2017). Daarnaast kunnen bij het integratieproces er ook voor vluchtelingen voordelen aanzitten. Het kan namelijk een stabielere situatie creëren wat voor een vergroting van het

welzijn kan zorgen. Om een goede integratie te bereiken heeft het kabinet de voornemens om bijvoorbeeld het Nederlandse taalniveau van de vluchteling te verhogen, betere ondersteuning van de gemeenten te faciliteren, een activerend en ontzorgend systeem op te zetten voor sociale voorzieningen en aandacht voor zaken als educatie, tijdige huisvesting en toegang tot de gezondheidszorg (Coerts, 2017).

Het integratieproces is echter niet altijd even gemakkelijk. Onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau toont aan dat de Syrische vluchtelingen gehoord willen worden in de Nederlandse samenleving maar, dat dit lastig is. De positie op de arbeidsmarkt, de uitkeringsafhankelijkheid en de financiële situatie maken het bijvoorbeeld lastig om financiële zekerheid te creëren. Er ontstaat hierdoor een groot contrast tussen de sociaaleconomische positie die de vluchtelingen in Syrië hadden en vervolgens in Nederland verkregen. Daarnaast blijkt het lastig om sociaal contact te vinden met Nederlanders. De culturele verschillen en wederzijdse beeldvorming kunnen de omgang met Nederlanders beperken, ook speelt de taalbarrière een grote rol. (Dagevos et al., 2018). Bij integratieonderzoek wordt vaak het onderscheid gemaakt tussen twee integratie dimensies, namelijk tussen de structurele en de sociaal-culturele dimensie (Dagevos et al., 2018). Onder de structurele dimensie vallen aspecten van maatschappelijke participatie, zoals het hebben van voldoende opleiding en betaald werk. Onder de sociaal-culturele dimensie vallen processen van oriëntatie en identificatie met de ontvangende samenleving. Indicatoren kunnen de beheersing van de taal, de gezinsgrootte en sociale netwerken zijn (Driessen, 2010).

Sinds begin 2020 is er een wereldcrisis ontstaan, namelijk die van de COVID-19 pandemie. Het leven van mensen is door deze pandemie veranderd. De crisis zorgde namelijk voor de beperking van sociale contacten, mensen werden steeds meer gebonden aan huis en werden in hun vrijheden beperkt. Hoewel iedereen is getroffen door gevolgen van COVID-19 zijn we niet allemaal in gelijke mate getroffen. De pandemie heeft eerder de ongelijkheden versterkt en verdiept (Crawley, 2021). Vluchtelingen zijn namelijk al een kwetsbare groep in de samenleving en uit onderzoek van Elisabeth et al. (2020) kwam naar voren dat sociaal isolement, werkloosheid en moeilijkheden om correcte gezondheidsinformatie te krijgen voor vluchtelingen groter zijn dan voorheen (Elisabeth et al., 2020). Deze beperkingen kunnen invloed hebben op het integratieproces. Het belemmert namelijk de mogelijkheden om sociale contacten aan te gaan met anderen die barrières als taal, culturele en structurele verschillen kunnen verhelpen. Daarnaast geeft een adviesrapport van Parnassia Groep, Pharos en ARQ-centrum (2020) aan dat de psychosociale gevolgen van de pandemie groter zijn voor mensen met een migratieachtergrond. Dit komt door het beperkte sociale netwerk, een zwakke economische positie, meer risico op maatschappelijke uitsluiting en verminderde toegang tot geestelijke gezondheidszorg (Ghane et al., 2020).

Er is al een aantal onderzoek gedaan over de uitdagingen van de integratie van vluchtelingen in Nederland, maar er is nog weinig gekeken naar wat de impact van COVID-19 op het integratieproces is geweest. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verkrijgen in hoe en in welke domeinen van het integratieproces van Syrische vluchtelingen, COVID-19 impact heeft gehad. Dit door te kijken naar het integratieproces voor, en tijdens de pandemie. De onderzoeksvraag luidt daarom als volgt:

Wat is de impact van COVID-19 op het integratieproces van Syrische vluchtelingen in Nederland?

Om deze vraag te beantwoorden zijn er drie deelvragen opgesteld. Vanwege het onderscheid tussen twee integratie dimensies, is er aan de hand van elke dimensie een deelvraag opgesteld om op deze manier het integratieproces duidelijk in kaart te brengen.

1. Welke integratiedoelen hebben Syrische vluchtelingen?
Met deze deelvraag wil ik erachter komen welke concrete doelen de Syrische vluchtelingen zelf hebben. Het is van belang om deze doelen duidelijk te hebben, aangezien dit de basis is van de besproken onderwerpen waarvan de impact gemeten zal worden.
2. Wat is de impact van COVID-19 op het structurele integratieproces van Syrische vluchtelingen?
Met deze deelvraag wil ik achter de impact van de factoren van het structurele integratieproces komen. Door factoren samen te voegen onder het onderdeel 'structureel' wordt het overzichtelijker om te meten en te verklaren.
3. Wat is de impact van COVID-19 op het sociaal-culturele integratieproces van Syrische vluchtelingen?
Met deze deelvraag wil ik achter de impact van de factoren van het sociaal-culturele integratieproces komen. Door factoren samen te voegen onder het onderdeel 'sociaal-cultureel' wordt het overzichtelijker om te meten en te verklaren.
4. Wat zijn de mogelijke verklaringen over de impact van COVID-19 op het integratieproces van Syrische vluchtelingen?
Met deze deelvraag wil ik achter de mogelijke verklaringen van de gevonden resultaten komen. Het is belangrijk om de verklaringen duidelijk te hebben, omdat dit een toegang kan bieden naar het vinden van eventuele oplossingen voor de benoemde problemen.

1.2 Maatschappelijke relevantie

Migratie is van alle tijden. Vluchtelingen zullen blijven komen vanwege de blijvende onrust in de wereld en hebben daarnaast ook recht op opvang omdat ze niet voldoende middelen hebben om voor zichzelf te zorgen (UNHCR Nederland, z.d.). In de samenleving hangt er vaak een negatieve houding ten opzichte van vluchtelingen. Er wordt vaak gedacht dat vluchtelingen weinig bijdragen aan de samenleving en alleen maar afhankelijk zijn van sociale voorzieningen (Schoonen, 2018). Echter, is er uit meerder onderzoek gebleken dat migranten een positieve invloed hebben gehad op de nationale economie, en dan vooral op de lange termijn (D'Albis et al., 2018). Ze vinden namelijk door hun werk gemakkelijker een plekje in de samenleving wat bevorderlijk is voor een succesvolle integratie. Ook zorgt de integratie voor minder verschillen tussen sociale groepen wat belangrijk is voor de sociale cohesie van een samenleving. Daarnaast verbetert integratie het welzijn van de vluchteling (D'Albis et al., 2018). Een vluchteling kan zich hierdoor meer betrokken en welkom voelen in een samenleving. Het is dus belangrijk dat verschillende sociale groepen nader tot elkaar komen aangezien het zowel gunstig voor de vluchteling als het ontvangende land is, om de integratie een succes te maken (D'Albis et al., 2018).

Verder is het van belang om de factoren die onderliggend zijn aan de integratie duidelijk te hebben zodat onderzoekers en politici een overzicht krijgen over de situatie rondom de Syrische vluchtelingen en hun integratieproces, dit is belangrijk aangezien Syrische vluchtelingen de grootste groep vluchtelingen zijn sinds 2015 die in Nederland zijn aangekomen (Vluchtelingenwerk Nederland, 2018), en hier goed beleid voor gemaakt moet kunnen worden. Volgens Dagevos et al. moet dit beleid inderdaad anders aangezien Syriërs problemen ervaren omtrent hun integratieproces. Dit zijn problemen op bijvoorbeeld de arbeidsmarkt waardoor vluchtelingen lastig een eigen financiële zekerheid kunnen creëren. Daarnaast is het lastig om sociaal contact te zoeken met Nederlanders, culturele verschillen en de taalbarrière spelen hier een rol in. Dit zorgt onder andere voor een kloof

tussen de vluchtelingen en de ontvangende maatschappij (Dagevos et al., 2018). Deze problemen moeten opgelost worden omdat het zowel voor de individuele vluchteling slecht is, als voor de maatschappij. De vluchteling kan namelijk lastig dan een leven opbouwen wat slecht is voor zijn of haar welzijn. En de overheid zal het alleen maar geld kosten omdat de vluchtelingen dan erg afhankelijk zullen zijn van uitkeringen.

In dit onderzoek wordt er verder nog gekeken hoe de integratiefactoren beïnvloed zijn door een crisis, in dit geval de COVID-19 crisis. Het virus is nu al twee jaar aanwezig en heeft een grote impact gehad. Mensen werden steeds meer gevonden aan huis en dit zorgde voor een beperking van vrijheden en sociale contacten. Vluchtelingen zijn hierdoor nog meer geraakt aangezien deze beperkingen invloed hebben op het integratieproces. De beperking van sociaal contact zorgt ervoor dat barrières als taal, culturele en structurele verschillen niet goed verholpen worden (Elisabeth et al., 2020). Ook zijn de psychosociale gevolgen groter door het beperkte sociale netwerk, een zwakke economische positie, meer risico op maatschappelijke uitsluiting en verminderde toegang tot geestelijke gezondheidszorg (Ghane et al., 2020). Het is daarom belangrijk om inzicht te krijgen hoe en in welke integratie-domeinen COVID-19 invloed heeft. De struikelpunten of juist de goede aspecten worden hierdoor duidelijk, waarop beter beleid kan worden gemaakt voor de succesvolle integratie voor de Syrische vluchtelingen.

1.3 Wetenschappelijke relevantie

Er is wetenschappelijk gezien al veel geschreven over het begrip integratie, ongeacht dit onderzoek niet altijd de focus heeft op Syrische vluchtelingen is het wellicht wel van toepassing om Syriërs. In het onderzoek van Bakker (2016) is er algemeen onderzoek gedaan naar vluchtelingen in Nederland en kwam er naar boven dat integratie een tweezijdig proces is, zowel het individu als de overheid spelen een belangrijke rol. Ook werd aangegeven dat het creëren van menselijk kapitaal in het bestemmingsland van belang is voor integratie (Bakker, 2016). En dit vergt dus zowel inzet van het individu als de overheid. Waar bijvoorbeeld het individu bezig moet zijn met het vinden van een opleiding en het leren van de taal, is de rol van de overheid om participatie op de arbeidsmarkt en in onderwijs te faciliteren (Bakker, 2016). In veel andere onderzoeken is te zien dat een groot deel gericht is op de structurele integratie, en dan vaak de economische integratie. Zo ook in het onderzoek van van der Linden (2020) die gericht is op de huisvesting, of het onderzoek van Klaver et al. (2019) waarbij de focus ligt op het vinden van een plek op de arbeidsmarkt (Klaver, Dagevos, Dekker, Geuijen & Odé, 2019). Het is belangrijk om naast de structurele integratie ook te kijken naar de sociaal-culturele kant van integratie, aangezien dit ook een onderdeel van het integratieproces is.

Er is in voorgaande onderzoeken over Syrische vluchtelingen vaak gekeken naar onderwerpen zoals de migratie wetgeving (Ekmekci, 2017), de financiële gevolgen (Altındağ et al., 2020) en de migratie besluitvorming (van Heelsom, 2017). Alleen is er nog minder onderzoek naar de uitdagingen en barrières van de vluchtelingen om te integreren. Het onderzoek wat wel over het integratieproces gaat is vaak gericht op de economische integratie zoals op de arbeidsmarkt. (Bakker et al., 2017). Ook al is dit inderdaad een belangrijk onderdeel van integratie is dit niet alomvattend. Wat bij deze onderzoeken een beperking is, is dat het vaak gebaseerd is op de behoeften en perspectieven van de ontvangende landen, maar voor een meer omvattend begrip voor integratie is het juist belangrijk om ook de perspectieven van de vluchtelingen mee te nemen aangezien zij een actieve invloed hebben op

het integratieproces (Borselli & Van Meijl, 2021). Verder is de doelgroep Syriërs relatief nieuw, aangezien er nog weinig bekend is over deze doelgroep is deze specifieke context.

Daarnaast is er nog gering onderzoek gedaan naar de impact van COVID-19 op het integratieproces. En het onderzoek dat hier wel over gedaan is gaat vooral over praktische zaken zoals de gezondheidszorg en de arbeidsmarkt en minder over de ervaringen van de vluchtelingen zelf (Bešić et al., 2021; Elisabeth et al., 2020). Het onderzoek van Bešić et al. (2021) ging over de ondersteuning bij de integratie op de arbeidsmarkt en wat de invloed van Covid-19 hierop is geweest. Uit het onderzoek werd duidelijk dat de pandemie de integratie op verschillende niveaus naar voren bracht. Het onderzoek van Elisabeth et al. (2020) keek naar de sociale- en gezondheidszorg voor vluchtelingen tijdens Covid-19. Uit het onderzoek bleek dat vluchtelingen extra kwetsbaar zijn voor Covid-19 aangezien de toegang tot zorg vaak lastiger was. De onderzoeken laten zien dat Covid-19 een impact heeft gehad op het integratieproces van vluchtelingen. Het is daarom van belang om verder kennis te vergaren in hoeverre Covid-19 een impact heeft gehad op het totale integratieproces inclusief het sociaal-culturele proces. Het is daarnaast een erg actueel onderwerp, en dus belangrijk om ook onderzoek te doen naar de belevenissen van Syrische vluchtelingen tijdens de pandemie. Dit geeft een beter inzicht in het probleem vanuit het perspectief van de vluchtelingen. Door bestaande literatuur te analyseren en interviews af te nemen bij Syrische vluchtelingen probeer ik hier meer kennis over te vergaren.

2. Theoretisch kader

In de komende paragraaf wordt de relevante literatuur besproken over de integratie van vluchtelingen. In het eerste deel wordt het begrip integratie verder toegelicht aan de hand van het acculturatie model van Berry et al. Vervolgens wordt het heuristische model van Penninx en Garcés Mascareñas besproken. En tot slot komt het model van Ager en Strang aan bod, waarop het conceptuele model van dit onderzoek is gebaseerd.

2.1 Integratie conceptualiseren

Acculturatie model

De praktische vraag die John W. Berry zich stelde ging over wat er met individuen gebeurt wanneer ze zich in één culturele context hebben ontwikkeld maar vervolgens proberen te leven in een andere culturele context (Berry, 1997). Hij heeft hiervoor het tweedimensionale acculturatie model opgezet. Acculturatie is het proces waarbij individuen zich aanpassen aan een nieuwe culturele leefomgeving (Berry et al., 2006). Dit wordt door twee belangrijke dimensies gedefinieerd, namelijk door welke individuen en groepen, in verschillende mate, de cultuur van de gastmaatschappij overnemen of hun oorspronkelijke cultuur in stand houden (dimensie 1), en de interactie met de gastpopulatie (dimensie 2). De combinatie van deze dimensies resulteert in vier verschillende acculturatiestrategieën, namelijk separatie, assimilatie, integratie en marginalisatie (Berry et al., 2006). Separatie verwijst naar de noodzaak om de eigen etnische cultuur te behouden en het contact met de inwoners van het gastland juist te vermijden. Assimilatie daarentegen kan worden gedefinieerd als de bereidheid van een immigrant om contact te hebben met de dominante cultuur ten koste van het verlies van zijn/haar oorspronkelijke culturele kenmerken. Integratie verwijst naar een situatie waarin een individu zowel gericht is op het behoud van zijn/haar eigen erfgoedcultuur maar ook op het deel uitmaken van de nieuwe cultuur van het gastland. En tot slot wordt marginalisatie juist gedefinieerd als de neiging om zich los te maken van beide culturen (Yijälä & Jasinskaja-Lahti, 2010). Het model is te zien in figuur 1.

Cultural Adaptation (relationship sought among groups)		
Maintenance of heritage culture	Low	High
High	Separation	Integration
Low	Marginalization	Assimilation

Figuur 1: Tweedimensionale acculturatiemodel van John W. Berry

Verder wordt er door Berry et al. gesuggereerd dat de ervaren culturele afstand het lastig voor de migranten maakt om zich aan te passen. Hoe groter dit gat wordt, hoe lastiger het acculturatieproces ervaren wordt. Uit het onderzoek van Tajfel en Turner (1986) bleek dat de sociale en culturele afstand een gevoel van afwijzing met zich meebrengt wat ervoor kan zorgen vluchtelingen sneller hun eigen groep opzoeken voor een gevoel van verbondenheid en acceptatie. Hierdoor is het dus lastig om de gewenste niveaus van sociaal contact tussen de vluchtelingen en de ontvangende samenleving te behalen. Daarentegen wijst het onderzoek van Wimmel en Soehl (2014) erop dat er geen reden is om aan te nemen dat culturele verschillen voor uitsluiting zorgen. Ze hebben duidelijk bewijs gevonden dat culturele verschillen gezien moeten worden als een gevolg in plaats van een oorzaak van de processen van aanpassing, ongeacht de culturele afstand tussen groepen (Şafak-Ayvazoğlu et al., 2020).

Het onderzoek van Berry et al. geeft als advies aan de ontvangende landen om de integratie strategie te gebruiken, omdat deze de beste resultaten van alle acculturatie strategieën geeft. Een gecombineerde betrokkenheid bij zowel de nationale als de etnische cultuur kreeg meer positieve adaptieresultaten dan een voorkeur voor ofwel de nationale cultuur ofwel de etnische cultuur alleen (Berry et al., 2006). Daarnaast werd aangegeven dat er steun en aanmoediging moet zijn voor de vluchteling aangezien zowel psychologische als sociaal-culturele aanpassing positief zal zijn voor de vluchteling. Marginalisatie krijgt in tegenstelling de minste voorkeur volgens Berry et al. (2006). Dit komt omdat een marginale positie in een maatschappij niet wenselijk is, omdat het losmaken van beide culturen niet het doel kan zijn. In dit onderzoek wordt er gekeken naar het integratieproces omdat dit het meest succesvolle resultaat biedt volgens Berry (2006). Daarnaast past het bij de leefwereld waarin de Syrische vluchtelingen zitten, aangezien zowel de betrokkenheid met de nationale als etnische cultuur onderzocht worden.

Verder geeft het model alleen inzicht in de verschillende acculturatie strategieën maar geen verdere duidelijkheid hoe deze gemeten kunnen worden. Het model is daarom niet geschikt om als hoofdmodel te gebruiken voor dit onderzoek. De definitie van het begrip integratie van Berry wordt wel in dit onderzoek aangehouden, omdat het op een duidelijke manier de veelzijdigheid en dynamiek van het proces weergeeft. Integratie is namelijk een voortdurend en veranderlijk proces wat op veel dimensies van de leefwereld van de vluchteling invloed heeft.

Voor het acculturatiemodel heb ik ook nog overwogen om andere begrippen te gebruiken zoals de begrippen verbondenheid en thuisgevoel. In een onderzoek van Mahar, Cobigo & Stuart (2012) is het begrip verbondenheid gedefinieerd. Hier kwam als definitie uit dat een gevoel van verbondenheid een subjectief gevoel van waarde is dat voortkomt uit een wederkerige relatie met een externe groep dat is gebouwd op een fundament van ervaringen, overtuigingen of persoonlijke kenmerken (Mahar et al., 2012). Het concept thuisgevoel kan op veel manieren gedefinieerd worden, maar wat voornamelijk in veel van deze definities voorkomt is het belang van vertrouwdeheid. Dit kan bijvoorbeeld een vertrouwde omgeving zijn waar mensen zich kunnen terugtrekken en ontspannen (Duyvendak, 2011). Toch heb ik uiteindelijk voor het begrip integratie gekozen omdat er concretere modellen zijn bij dit begrip die passen bij de leefwereld van mijn casus. Dit komt omdat het proces van integratie de leefwereld van mijn doelgroepen het beste weerspiegelt, namelijk een verhouding vinden met het behoud van de eigen erfgoedcultuur maar ook het deel uitmaken van de nieuwe cultuur van het gastland (Berry et al., 2006).

Maar ook over het begrip integratie is discussie. Zo pleit Schinkel (2008) voor het afschaffen van integratiebeleid, omdat het begrip integratie alleen maar de scheiding tussen de samenleving en

de integreren burgers bestendigt. Schinkel geeft aan dat 'te integreren' burgers wel degelijk onderdeel zijn van de samenleving maar ze simpelweg een deel van de samenleving zijn die minder gewaardeerd wordt. Het creëert een wat 'buiten' of 'binnen' de samenleving is (Schinkel, 2008). Verder wordt volgens Duyvendak en Boonstra (2002) bij het integratiebeleid een sterk accent gelegd op structurele integratie. Waarbij in plaats van het centraal stellen van integratie met behoud van eigen identiteit wordt de focus nu gelegd op het bevorderen van arbeidsdeelname, verbetering van de schoolresultaten en het leren van Nederlands als onderdeel van een inburgeringsprogramma (Duyvendak & Boonstra, 2002). Duyvendak vindt dat de scheiding tussen de culturele en structurele integratie het debat heeft gekleurd, namelijk dat de oorzaak van de achterstand van migranten vooral bij henzelf wordt gelegd. Wanneer de migrant zich niet beter kan aanpassen dan zal hij of zij altijd in een marginale positie blijven (Duyvendak & Boonstra, 2002).

Ondanks de discussies rondom integratie wordt dit begrip wel gebruikt in dit onderzoek omdat het behapbare indicatoren bevat de zaken van vluchtelingen in Nederland. Het biedt een goed kader om de leefwereld te meten vanwege de betrokkenheid met zowel de nationale als etnische cultuur.

2.2 Heuristische model

Penninx en Garcés Mascareñas geven als toevoeging aan de definitie van Berry dat de nadruk van integratie bij het proces ligt in plaats van de eindsituatie. De mate waarin een migrant wordt opgenomen in een samenleving kan de multi-dimensionaliteit van het proces vastleggen. Om dit te meten zijn er door Penninx en Garcés Mascareñas drie dimensies van integratie vastgesteld, namelijk juridisch-politiek, sociaaleconomisch en cultureel-religieus.

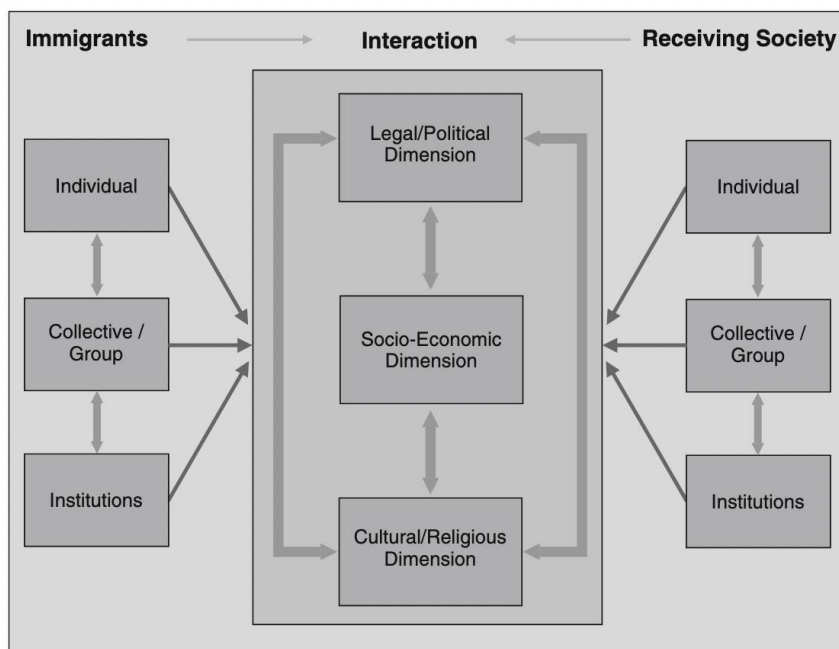
De juridisch-politieke dimensie verwijst naar verblijfs- en politieke rechten. Wat hier belangrijk is, is of en in hoeverre immigranten worden beschouwd als volwaardige leden van de politieke gemeenschap. De integratiegraad op dit gebied heeft twee extremen. Een daarvan is de positie van de immigrant die geen deel uitmaakt van de ontvangende samenleving in juridisch-politieke zin, hoewel hij of zij misschien wel in de andere domeinen is geïntegreerd. De andere is de positie van de immigrant als staatsburger. Hiertussen zit een enorme variëteit, waarbij Europese Staten pogingen doen om nieuwe statussen en rechten op te stellen voor het gezamenlijke EU-migratieregime.

De sociaaleconomische dimensie verwijst naar de sociale en economische positie van de immigranten. Er wordt hierbij gekeken naar de toegang tot en deelname aan domeinen die cruciaal zijn voor maatschappelijke stratificatie. Denk aan toegang tot instellingen, onderwijsvoorziening, huisvesting en gezondheidszorg. Omdat dit relatief universele basisbehoeften zijn kunnen ze goed worden gemeten.

De cultureel-religieuze dimensie heeft betrekking op percepties en praktijken van zowel de immigranten als de ontvangende landen en hun reacties op verschillen en diversiteit. Ook hier zijn er weer twee uitersten. Aan de ene kant kan nieuwe diversiteit worden afgewezen en moeten immigranten zich volledig aanpassen aan de nieuwe samenleving. Aan de andere kant worden alle etnische identiteiten, culturen en wereldbeelden geaccepteerd op gelijk niveau. Tussen deze uitersten bevinden zich ook weer veel tussen posities, zoals het accepteren van bepaalde vormen van diversiteit en andere vormen niet. Het is belangrijk om mee te nemen dat deze dimensies niet volledig onafhankelijk van elkaar zijn maar elkaar ook kunnen beïnvloeden.

De betrokken partijen van het integratieproces worden door Penninx en Garcés Mascareñas onderverdeeld in de immigranten zelf en de ontvangende samenleving. En het is de interactie tussen deze twee dat de uitkomsten van de integratie bepaalt.

Vervolgens zijn er ook verschillende niveaus waarop het integratieproces plaatsvindt. Namelijk die van de individuen, organisaties en instituties. Hieronder is het heuristische model weergegeven die het visueel samenvat, en gebruikt kan worden om de positie van immigranten te beschrijven en te analyseren (Penninx & Garcés-Mascareñas, 2016).

Figuur 2: Heuristische model van Penninx en Garcés Mascareñas (2016)

Volgens Spencer en Charsley (2021) ligt de kracht van het model in de helderheid van de relatie tussen de samenstellende delen en benadrukken de verschillende ontwikkelingen van de integratieprocessen zowel binnen als tussen de dimensies. Maar dat de definitie van integratie als ‘een geaccepteerd onderdeel van de samenleving’ die ze in het model aanhouden niet de diepte van hun analyse goed weerspiegelt. De definitie suggereert namelijk een eenrichtingsproces van acceptatie. Acceptatie, het doel, is ook ongedefinieerd en suggereert een oordeel van goedkeuring van de ontvangende samenleving (Spencer & Charsley, 2021). De definitie van Berry et al. wordt om deze reden in dit onderzoek aangehouden, omdat er hier wel rekening gehouden wordt met de twee kanten van integratie. Het heuristische model benadrukt wel dat de interactie tussen de immigranten en de ontvangende samenleving belangrijk zijn voor de uitkomst van het integratieproces. Het laat zien dat integratie een wederkerig proces is, en hoe dit per betrokken partij en dimensie zich afspeelt. Aangezien het buiten de scope van mijn scriptie is om deze gelaagdheid mee te nemen, wordt er niet gekeken naar de verschillende betrokken partijen en niveaus. Er wordt wel ingezoomd op wat het effect is van de dimensies, om een diepgaande analyse te maken van het integratieproces van Syrische vluchtelingen gebruik ik een model dat deze dimensies meer in detail bespreekt. Daarnaast zorgen de dimensies ervoor dat de leefwereld van mijn doelgroep concreter weergegeven kunnen worden.

2.3 Ager en Strang model

Ager en Strang hebben het concept van integratie uitgewerkt om beter inzicht in de factoren die van invloed hierop zijn in kaart te brengen. Integratie is namelijk een belangrijk concept voor beleidsdoelen en resultaatgerichte projecten voor vluchtelingen. Het leek Ager en Strang daarom gepast om te onderzoeken of er een operationele definitie van het concept mogelijk is die weerspiegelt wat 'succesvolle' integratie inhoudt. Dit heeft geleid tot de ontwikkeling van een model dat tien domeinen suggereert die opvattingen over integratie weerspiegelt, en een structuur kan bieden voor het analyseren van integratie. Ze brachten de domeinen samen in een model maar identificeerden niet een relatie of volgorde tussen de domeinen. Hierbij is het doel naast het identificeren van potentiële indicatoren ook de discussie over de diverse percepties van onderzoekers over integratie te vergemakkelijken. Het model is in figuur 3 weergegeven (Ager & Strang, 2008).

Figuur 3: Ager en Strang model (2008)

Zoals in de introductie al werd benoemd wordt er bij integratieonderzoek vaak het onderscheidt gemaakt tussen de structurele en de sociaal-culturele dimensie. Waarbij de structurele integratie gaat het over iemands positie in domeinen als werk, educatie en inkomen. En bij de sociaal-culturele integratie het vooral gaat over sociale netwerken, normen en waarden en de identificatie met het gastland (Driessen, 2010). Deze twee dimensies worden in dit onderzoek gekoppeld met het Ager en Strang model om de dimensies te operationaliseren. Bij de structurele integratie wordt er gekeken naar de 'Markers and Means', en bij de sociaal-culturele dimensie bij 'Social Connection'. De indicatoren van de 'Facilitators' en 'Foundation' kunnen een mogelijke verklaringen bieden voor de gevonden uitkomsten over de 'Markers and Means' en de 'Social Connection'. De 'Facilitators' en 'Foundation' worden in dit onderzoek samengenomen, omdat het de twee dimensies zijn die aan de basis liggen en overkoepelend zijn aan de 'Markers and Means' en de 'Social Connection'.

Hieronder worden de indicatoren van het Ager en Strang model beschreven.

Markers and means

Werk

Werk wordt gezien als een belangrijke indicator die van invloed is op bijvoorbeeld het bevorderen van economische onafhankelijkheid, plannen voor de toekomst, het ontmoeten van inwoners van de

gastsamenleving, het bieden van kansen om taalvaardigheden te ontwikkelen en het aanmoedigen van zelfredzaamheid (Ager & Strang, 2008).

Huisvesting

Huisvesting heeft een positieve invloed op het algehele fysieke en emotionele welzijn en het vermogen voor de vluchteling om zich 'thuis' te voelen. Het gaat hierbij om de fysieke omvang, kwaliteit en faciliteiten van de huisvesting en de financiële zekerheid van huurovereenkomsten (Ager & Strang, 2008).

Onderwijs

Onderwijs is belangrijk voor latere werkgelegenheid waardoor mensen actiever in de samenleving kunnen worden. Ook worden scholen als een van de belangrijkste plaatsen gezien om contact met de lokale bevolking te maken, wat weer belangrijk is voor sociale relaties (Ager & Strang, 2008).

Gezondheid

Een goede gezondheid, zowel fysiek als mentaal, is een belangrijke factor voor een actieve betrokkenheid in een nieuwe samenleving. Daarnaast is ook de toegang tot gezondheidsdiensten belangrijk (Ager & Strang, 2008).

Sociale connecties

'Social bridges' (met lokale gemeenschappen)

De 'social bridges' zijn de relaties tussen de gemeenschappen. Het sociale contact met de lokale gemeenschap weerspiegelt vriendelijkheid wat voor een gevoel van acceptatie, veiligheid en vertrouwen kan zorgen. Dit nodigt ook uit voor een actievere participatie van vluchtelingen in de samenleving. Denk hierbij aan gedeelde activiteiten zoals sport, politieke activiteiten en het samen volgen van lessen die het gevoel van 'thuis' helpen te creëren (Ager & Strang, 2008).

'Social bonds' (met familie en groepen)

Er is onderzoek gedaan naar de banden die vluchtelingen hebben met de familie en 'gelijk-etnische groepen'. Daaruit is naar voren gekomen dat deze banden voordelen hebben die bijdragen aan de effectieve integratie. Het stelt hen in staat vertrouwde patronen van relaties te onderhouden wat een grote rol bij het gevoel van gevestigd zijn speelt. Ook heeft het een positieve invloed op de mentale gezondheid van vluchtelingen (Ager & Strang, 2008).

'Social links' (met de staat)

De 'social links' verwijst naar de verbinding tussen het individu en de structuren van de staat, zoals een overheidsdienst. De omstandigheden waarin een vluchteling zich bevindt in het nieuwe land, zoals het gebrek aan vertrouwdheid met de omgeving en het niet spreken van de taal, leidden tot barrières. Om deze barrières te doorbreken is er een extra inspanning nodig van de staat om echte gelijke toegang tot diensten te bieden voor iedereen (Ager & Strang, 2008).

Het verschil tussen de sociale connecties worden in dit onderzoek overgenomen van het Ager en Strang model. Wel moet er rekening gehouden worden met de afbakening van de verschillende connecties, de verschillen worden gemakkelijk besloten. Wanneer ben je bijvoorbeeld een Nederlander en wanneer een Syriër? Dit maakt de verschillen tussen de social bridges en social bonds relaties lastig, omdat het in elkaar over loopt. De groepen zijn dus niet goed af te bakenen, voor de analyse van dit onderzoek heb ik de gemakkelijke afbakening van Ager en Strang overgenomen om het wel meetbaar te houden.

Facilitators

Taal- en culturele kennis

Het spreken van de hoofdtal van de gastgemeenschap staat centraal in het integratieproces. Het niet spreken van de taal kan zorgen voor een belemmering van sociale interactie, economische integratie en participatie. Hoewel de kwestie van taalvaardigheid erg belangrijk is ook culturele kennis belangrijk om integratieprocessen mogelijk te maken. Dit omvat zowel de kennis van vluchtelingen van lokale en nationale procedures, gebruiken en faciliteiten (Ager & Strang, 2008).

Veiligheid en stabiliteit

Ook blijkt dat veiligheid en stabiliteit een belangrijke dimensie van integratie is. Goede relaties met de gemeenschap en duidelijkheid over huisvesting zijn voorbeelden hiervan (Ager & Strang, 2008).

Foundation

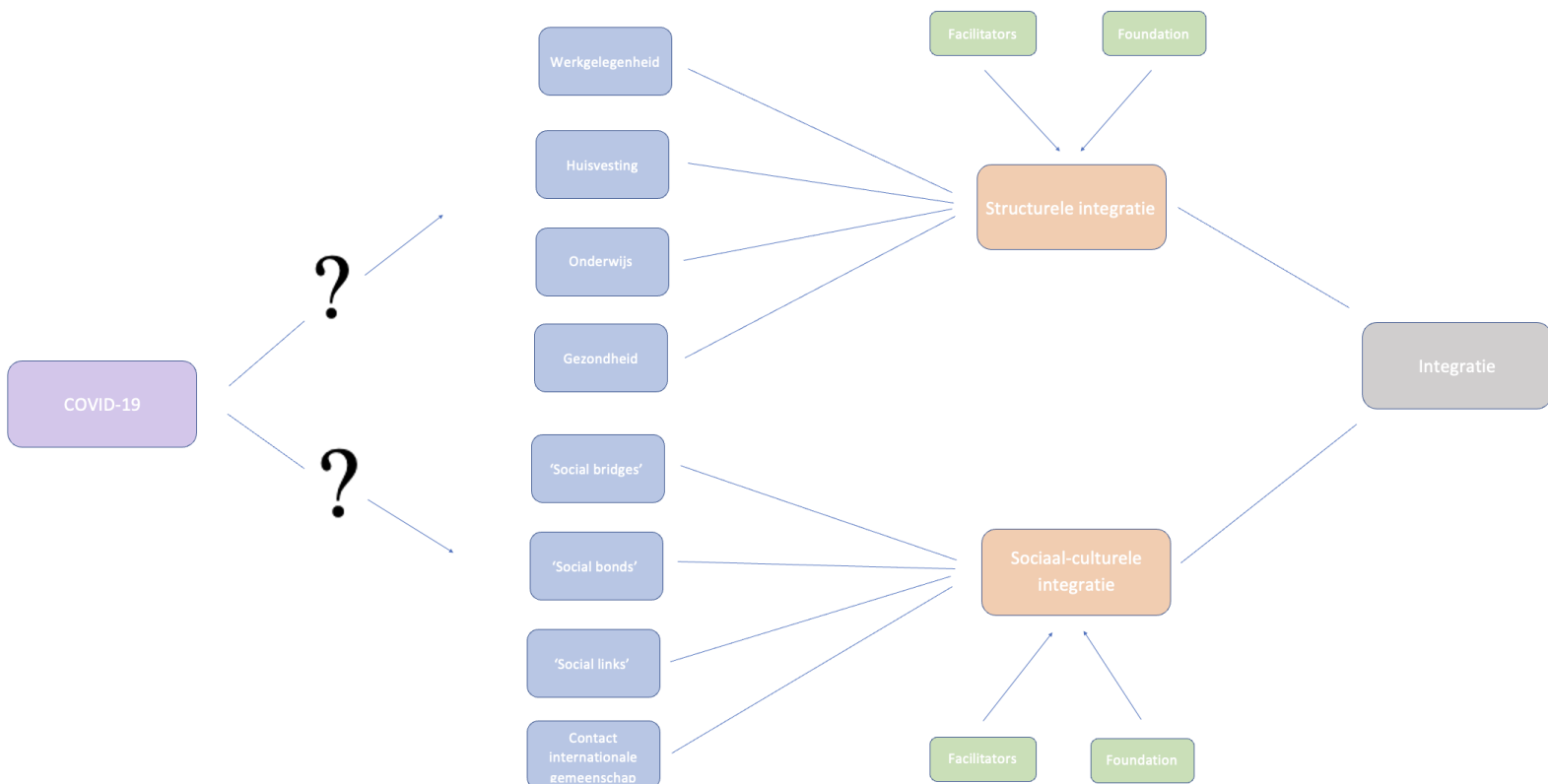
Rechten en burgerschap

Het domein van rechten en burgerschap kan voor veel verwarring en onenigheid zorgen. Het begrip burgerschap kan al bijvoorbeeld voor verschillende interpretaties zorgen. Maar wat hier wel centraal staat is dat zowel plichten als rechten aan de nieuwkomers duidelijk worden gemaakt en dat ze zich bewust worden van de verantwoordelijkheden omtrent deze rechten en plichten (Ager & Strang, 2008).

Het Ager en Strang model geeft een duidelijk overzicht welke dimensies een rol spelen in integratie. Dit zorgt ervoor dat het integratieproces overzichtelijk en meetbaar is, zonder dat het vastgelegd is. Daarnaast houdt het verschillende relaties mogelijk tussen de indicatoren, hierdoor staat het veel toe maar geeft wel de concrete onderwerpen om te meten. De onderwerpen in dit model zijn problemen die in de leefgebieden van mijn doelgroep afspeelen, bijvoorbeeld de integratie op de arbeidsmarkt (Klaver et al., 2019) en de uitdagingen rondom de huisvesting (Van der Linden, 2020). Daarom is dit model geschikt is om te gebruiken voor mijn onderzoek.

2.4 Conceptuele model

Het hiervoor beschreven onderdeel van het Ager en Strang model wordt in dit onderzoek gebruikt om te onderzoeken hoe COVID-19 impact heeft gehad op de integratie van Syrische vluchtelingen. Het hierbij opgestelde conceptuele model zal gebruikt worden in de analyse als de theoretische lens waardoor de resultaten worden bekeken.

Figuur 4: Conceptuele model gebaseerd op het Ager en Strang model (2004)

In het conceptuele model te zien in figuur 4, staan de domeinen van de zogeheten ‘Markers and means’ en de ‘Social connections’ weergegeven. Deze domeinen hebben invloed op de structurele en de sociaal-culturele integratie, en deze twee vormen omvatten het integratieproces. In dit onderzoek wordt het verband tussen covid-19 en de 7 domeinen onderzocht. Er wordt per domein gekeken of Covid-19 een impact heeft gehad en wat deze impact eventueel is geweest, om een uitspraak over het integratieproces te kunnen doen. Eventuele verklaringen worden bij de facilitators en foundation gezocht.

3. Methodologie

3.1 Methode en argumentatie

Voor dit onderzoek is de hoofdmethode van kwalitatief onderzoek gebruikt, namelijk die van semigestructureerde diepte-interviews. Het gebruik van deze methode gaf een diepgaand inzicht in persoonlijke informatie en de contextuele identificatie van de geïnterviewde, zo konden overtuigingen, gevoelens, motivatie en besluitvorming beter begrepen worden (Hennink, Hutter & Bailey, 2011). Deze methode bood voor dit onderzoek een beter inzicht in de integratie-ervaringen van Syrische vluchtelingen, en kon zo een meer holistische beschrijving van het integratieproces geven.

De onderwerpen die in de interviews aanbod kwamen gingen over de dimensies van het Ager en Strang model die hiervoor zijn besproken. Het ging hier zowel over de integratie ervaringen voor de pandemie en wat de verschillen hiermee zijn geweest met de ervaringen tijdens de pandemie. Voorafgaand aan de interviews werd een 'interview guide' opgesteld (bijlage 1), hierdoor was er enige leidraad in het interview. Zo was er een zekerheid dat er antwoord op alle vooraf gestelde punten werd gegeven maar dat er alsnog ruimte was voor een open en diepgaand gesprek. Op deze manier is geprobeerd de betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen. Verder kon er zo ook nagedacht worden over de impact van de vervolgvragen op de deelnemers. De deelnemers zijn namelijk gevlucht voor een oorlog, en het bespreken van zulke ervaringen konden emoties opbrengen (Hennink et al., 2011).

Vanwege het gevoelige onderwerp werd er ook voorafgaand aan het onderzoek duidelijke afspraken gemaakt over de anonimiteit van de geïnterviewde. De deelnemers zijn anoniem gebleven door het gebruik van andere namen in dit onderzoek. Verder bleef alle informatie vertrouwelijk, en werden de interviews niet opgenomen. Deze keuze is gemaakt zodat de participanten openlijk konden spreken zonder bezig te zijn met het idee dat er opnames gemaakt werden. Er is tijdens en na de interviews wel zoveel mogelijk mee getypt om van deze geschreven informatie een uiteindelijk verslag per interview te maken.

De interviews konden zowel in het Nederlands als in het Engels afgenomen worden, dit hing van de voorkeur van de participant af. Uiteindelijk zijn drie interviews in het Engels afgenomen en 8 in het Nederlands. Verder was de voorkeur om zoveel mogelijk interviews face-to-face te doen, omdat dit veel voordelen heeft. Wanneer er bijvoorbeeld vragen onduidelijk zijn kunnen deze nader worden toegelicht (Babbie, 2011). Daarnaast is het ook persoonlijker en kan lichaamstaal beter worden afgelezen. Uiteindelijk zijn vijf interviews online afgenomen en zes interviews face-to-face. De duur en kwaliteit van de interviews zijn naar mijn idee niet minder geworden bij de vijf interviews die online waren. De interviews die face-to-face plaatsvonden kon de participant aangeven wat ze persoonlijk een fijne plek vonden om af te spreken. Vaak was dit in een café maar bijvoorbeeld ook bij hen thuis. Verder duurde alle interviews ongeveer anderhalf uur.

Naast het gebruik van diepte-interviews als hoofdmethode was het belangrijk om ook meerdere bronnen van data te gebruiken om te trianguleren en zo de informatie vergaard met de ene methode te vergelijken met informatie die voortkwam uit een andere methode, en de interne validiteit te verhogen. Er is in dit onderzoek daarom ook een participerende observatie gedaan. Dit gaf nieuwe inzichten die in interviews niet besproken konden worden, aangezien het gedrag tussen de lokale gemeenschap en de Syriërs kon observeren. De observatie vond dinsdag 12 april van 19:00 tot 21:30 plaats bij café de Wit Wasserij in Nijmegen. Er vond deze avond een Buddy-café plaats georganiseerd door de organisatie Buddy to Buddy. Er kwamen circa 30 mensen naar deze avond toe, dit waren zowel

Nederlanders als Syriërs maar ook mensen van andere etnische groepen. Het idee van de avond was dat iedereen iets meenam uit zijn of haar geboorteland. Door de uitwisselingen van cultuur was het doel dat iedereen op deze manier over elkaar en elkaars cultuur kon leren. Bij de observatie werd er gekeken naar de interacties tussen de lokale gemeenschap en Syriërs, er werd hier gelet op setting, lichaamstaal, activiteit en informele gesprekken. De keuze voor deze observatie is gebaseerd op de vele interacties die plaatsvonden en het onderwerp van de avond. Aangezien cultuur centraal stond in de gesprekken kon dit ook in de resultaten gebruikt worden bij culturele kennis maar ook behoud van eigen cultuur.

Door middel van een iteratieve werkwijze werd de theorie en de verzamelde data steeds met elkaar vergeleken en op elkaar aangepast als dit nodig was. Zo was er een continu samenspel tussen het verzamelen en analyseren van de data. Afgenomen interviews werden zo snel mogelijk uitgewerkt en gecodeerd, waardoor er punten naar voren kwamen die weer gebruikt konden worden bij volgende interviews. Op deze manier werden de interviews steeds sterker en gestructureerder.

3.3 Data-analyse

In dit onderzoek is het gebruik van thematische analyse toegepast. Braun & Clarke (2006) definiëren thematische analyse als een methode voor het identificeren, analyseren en rapporteren van patronen oftewel thema's binnen de data. Het biedt een duidelijk georganiseerde en beschrijving van de dataset. Daarnaast zorgt deze analyse ervoor dat er verschillende onderwerpen van het onderzoek geïnterpreteerd kunnen worden. Wel gaven de auteurs ook aan dat ondanks de thematische analyse vaak wordt gebruikt er nog geen duidelijke overeenstemming is over wat de analyse nou precies is en hoe je te werk gaat (Braun & Clarke, 2006). In het artikel gaven Braun & Clarke ook een weergave van de fases van thematische analyse. In fase één dient de onderzoeker zich bekend te maken met alle data door het transcriberen en lezen van de gevonden data. In fase twee dient de onderzoeker de initiële codes te genereren door het coderen van de dataset op een systematische manier. Bij het coderen zijn er labels aan teksten de transcripten gegeven gebaseerd op wat theoretisch relevant was (Mortelmans, 2007). Er is in eerste instantie gebruik gemaakt van de open-coderingsstrategie, hierbij zijn er codes aan stukken tekst van de transcripten gegeven zonder dat er een vooraf opgesteld codeschema was opgesteld. Op deze manier zijn de gebruikte codes opgekomen tijdens het lezen van de transcripten. Vervolgens vond het axiaal coderen plaats, hier zijn de eerder geplaatste codes met elkaar vergeleken en samengevoegd tot één of meerdere overkoepelende thema's (Scriptium, 2021). Dit is fase drie van thematische analyse en hier dient de onderzoeker dus op zoek te gaan naar thema's in de codes door het verzamelen van codes die relevant zijn voor één bepaald thema. In dit onderzoek zijn de thema's voornamelijk naar voren gekomen aan de hand van de vooraf opgestelde drie deelvragen. In fase vier dient de onderzoeker de thema's te beoordelen en te controleren of de thema's werken in relatie tot de volledige dataset. In fase vijf worden er duidelijke definities en namen voor elk thema verzonnen. En in de laatste fase worden de thema's en codes gebruikt om een wetenschappelijk rapport te schrijven (Braun & Clarke, 2006) (Vingerhoets, 2013).

Een belangrijk programma dat bij het uitvoeren van de thematische analyse is gebruikt, is het data-analyse programma Atlas-ti. In het computerprogramma zijn de transcripten geüpload om fase twee tot en met vijf van Braun & Clarke uit te voeren. Van de uiteindelijke codes en thema's een codeboek opgesteld die toegevoegd is als aparte bijlage. Verder zijn de interviews in het Engels en Nederlands afgenomen en begon er na het afnemen van 11 interviews overlap in de antwoorden te komen en trad er dus een vorm van theoretische saturatie op.

3.2 Sampling

Voor dit onderzoek is er gebruik gemaakt van een sneeuwbal sampling methode waarbij er 11 Syrische vluchtelingen zijn geïnterviewd. Om in contact te komen met de populatie heb ik in eerste instantie vluchtelingenorganisaties zoals taalmaatje en vluchtelingenwerk Nijmegen gecontacteerd. Dit bood weinig resultaat dus maakte ik gebruik van mijn eigen netwerk. Zo ben ik, ook met behulp van de sneeuwbalmethode, in contact gekomen met een aantal Syriërs die graag mee wilde helpen aan het onderzoek. In het begin was het lastig om participanten te vinden, maar uiteindelijk begonnen balletjes te rollen en kreeg ik steeds meer contacten doorgestuurd. Verder is de organisatie buddytobuddy erg behulpzaam geweest met het meedenken en meezoeken van participanten. Via deze organisatie ben ik ook in contact gekomen met participanten.

Het doel was om participanten te vinden die na 2011 zijn gevlucht naar Nederland en al een tijdje in Nederland verbleven zodat ze iets over zowel het integratieproces voor de pandemie als tijdens de pandemie konden vertellen. Uiteindelijk zaten twee van de 11 participanten nog in het azc, waarvan er één al wel eerder in Nederland had gewoond. En waren drie participanten vlak voordat de pandemie begon gekomen, dus konden ze nog niet veel vertellen over het integratieproces voor de pandemie. Een ander doel was een zo divers mogelijke steekproef populatie te vinden zodat er een breder beeld geschetst kon worden van de situatie met verschillende inzichten. Zo konden er namelijk verschillen zijn tussen mannen en vrouwen maar ook tussen jongeren en ouderen. Uiteindelijk zijn er vier vrouwen en zeven mannen geïnterviewd, en hadden de meeste respondenten een leeftijd rond de 20 en 30 jaar. Het laatste doel was om participanten uit verschillende steden te vinden om op deze manier een zo breed mogelijk beeld van de situatie in Nederland te krijgen. Uiteindelijk woonden de meeste participanten in en rondom Nijmegen en drie in Den Bosch. Kortom, is er een vrij diverse steekproef selectie uitgekomen maar niet zo divers als gehoopt. Dit heeft voornamelijk de externe validiteit van het onderzoek omlaag gebracht, aangezien de steekproef niet divers genoeg is geweest en het lastiger is om uitspraken te generaliseren over de gehele doelgroep 'Syrische vluchtelingen in Nederland'. Maar de statistische representativiteit geeft niet de voornaamste waarde aan kwalitatief onderzoek. De theoretische representatie daarentegen ligt bij dit onderzoek wel hoger, er is bijvoorbeeld aan de hand van de problemen bij de Syrische bevolkingsgroep en de thema's en concepten die bij hun leefwereld passen een interview guide opgesteld.

De groep uiteindelijke participanten bestond uit 11 mensen die allemaal in Syrië zijn opgegroeid. Tabel 1 geeft een overzicht weer van de participanten. Het doel was een zo divers mogelijke sample te krijgen, door te letten op verschillen in geslacht, leeftijd, woonplaats en opleiding/werk. Deze indicatoren zijn daarom in tabel 1 opgenomen. Van de groep waren er 4 vrouwen en 7 mannen. Het grootste deel had een leeftijd tussen de 20 en 36 jaar. Verder hadden de meeste een woonplaats in Nijmegen en omstreken, maar een aantal kwamen ook uit Den Bosch. Een groot deel van de groep was nog bezig met studeren in Syrië maar werden geforceerd om deze niet af te maken, omdat ze het leger in moesten. Ook waren een aantal al werkzaam in Syrië in diverse sectoren. In Nederland zijn velen nog bezig met het leren van de taal op een taalschool of lopen ergens stage. Een aantal hebben geen werk of studie omdat ze nog in het azc zitten, maar zijn wel druk met vrijwilligerswerk.

Naam	Geslacht	Leeftijd	Tijd in Nederland	Woonplaats	Werk/studie Syrië	Werk/studie Nederland
<u>Malva</u>	Vrouw	26	3 jaar	Den Bosch	Zweminstructeur	Judoka
<u>Raya</u>	Vrouw	22	2,5 jaar	Berg en Dal	Economie aan universiteit	Taalschool
Maher	Man	26	2,5 jaar	Den Bosch	Middelbare school havo	Taalschool & kapper
Mustafa	Man	36	6 maanden	Middelburg azc	Werkzaam in marketing	-
<u>Omar</u>	Man	30	2 jaar	Molenhoek	Studeren	Taalschool
<u>Saman</u>	Man	23	3 jaar	Nijmegen	Studeren	Order picker logistiek
<u>Aya</u>	Vrouw	53	4 jaar	Nijmegen	Aardrijkskunde docent	Stage bij bakkerij
<u>Nouredin</u>	Man	35	1,5 jaar in 2014, nu 2 jaar	Nijmegen azc	Boekhouder en eigen bedrijf	-
<u>Yafuz</u>	Man	30	3 jaar	Nijmegen	ICT aan universiteit	Stage bij kapper
Sonia	Vrouw	25	7 jaar	Den Bosch	Farmacie aan universiteit	HBO studie & kledingwinkel
<u>Ahmad</u>	Man	33	6 jaar	Nijmegen	Horeca	-

Tabel 1: Overzichtstabel participanten

Drie van de 11 participanten zijn al 4 jaar of langer in Nederland, deze participanten hebben een wat grotere periode voor de Covid pandemie meegemaakt. Ook is één participant die in 2014 in Nederland heeft gewoond en vervolgens 2 jaar geleden weer is teruggekomen. Een groot deel van de participanten heeft bij de start van het integreren de problemen en moeilijkheden van de pandemie extra meegemaakt.

Het proces en de vlucht naar Nederland toe is ook verschillend geweest. Veel van de participanten zijn alleen gevlucht, maar drie participanten zijn met de familie gekomen of hebben aan gezinshereniging gedaan. Daarnaast heeft het grootste aantal ook eerst in Turkije nog een aantal jaren gewoond, ze besloten vaak om hier weg te gaan vanwege de weinig mogelijkheden op een goede toekomst. Via Griekenland zijn de meesten richting Nederland gekomen. De vlucht werd vaak als een lastige periode gezien, veel tegenslagen en slechte omstandigheden waren de oorzaak hiervan. Ook hebben een aantal participanten niet lang over de vlucht gedaan en zijn met het vliegtuig gekomen, de vlucht was daardoor misschien niet lastig maar er werd ook aangegeven dat hierdoor de cultuurschok en de verandering ineens wel erg groot was.

De keuze om naar Nederland te komen was ook vaak weer verschillend. Dit kon komen door familie en gezinshereniging, maar ook de verhalen over het land en de procedures die Nederland volgt. Eerder contact met Nederlanders via een (vluchtelingen)organisatie of werk is ook de doorslag geweest.

3.3 Positionaliteit

In termen van dit onderzoek is het belangrijk om de problemen van potentiële invloeden of vooroordelen als gevolg van mijn positionaliteit te benadrukken. Iemands positionaliteit kan betrekking hebben tot gender, persoonlijke ideologieën, cultuur en religie (Coerts, 2017). Met betrekking tot dit onderzoek was ik een buitenstaander van het onderwerp integratie als Nederlandse vrouw, wat mogelijk het onderzoeksproces beïnvloed heeft. Met mijn Nederlandse nationaliteit ben ik opgegroeid in een andere cultuur wat voor een culturele afstand kon zorgen. Voorafgaand aan de interviews heb ik mij daarom verdiept in de Syrische cultuur en gewoontes om eventuele ongemakken te voorkomen. Ik heb mij bijvoorbeeld verdiept in de omgangsnormen en man-vrouw verhoudingen. Uiteindelijk bleek het bij de interviews geen grote rol te spelen en verliep het allemaal zorgvuldig.

Daarnaast was ik onbekend met de situatie waarin de deelnemers zaten, ik heb het vluchten voor een oorlog en de eventuele gevolgen ervan zelf namelijk niet meegemaakt. Dit had voor een bepaalde afstand kunnen zorgen tussen mijzelf en de participant vanwege de verschillende ervaringen die we gehad hebben in het leven. Deze verschillen in cultuur en ervaringen kunnen invloed hebben gehad op het onderzoek omdat ik misschien meer als een 'outsider' gezien kon worden. Een mogelijkheid is dat door deze reden de participant minder open kon zijn geweest over zijn of haar ervaringen. Om deze positie zoveel mogelijk te verkleinen heb ik geprobeerd een omgeving te creëren waarin de participanten zich veilig voelden om zich open te stellen. Dit heb ik bijvoorbeeld geprobeerd door een informeel gesprek voorafgaand aan het interview aan te knopen. Ook heb ik dit geprobeerd door op een spontane en open manier informatie over mijzelf te geven. Een mogelijke indicator van het resultaat hiervan is dat alle participanten aangaven het gebruik van zijn of haar eigen naam in het onderzoek goed te vinden. Dit geeft een vorm van een vertrouwensband weer.

4. Resultaten

4.1 Integratie doelen

De eerste deelvraag van het onderzoek luidt als volgt: ‘Welke integratiedoelen hebben Syrische vluchtelingen?’ Het doel van deze deelvraag is om erachter te komen welke concrete doelen Syrische vluchtelingen zelf hebben. Het is van belang om dit duidelijk te hebben, aangezien dit de basis is van de besproken onderwerpen waarvan de impact gemeten zal worden. Om deze deelvraag te beantwoorden is eerst het begrip integratie gedefinieerd aan de hand van het acculturatiemodel van Berry et al. Hier kwam uit dat integratie naar een situatie verwijst waarin een individu zowel gericht is op het behoud van zijn/haar eigen erfgoedcultuur maar ook op het deel uitmaken van de nieuwe cultuur van het gastland (Berry et al., 2006). Op het integratie onderdeel over het deel uitmaken van de nieuwe cultuur van het gastland wordt in dit onderzoek voornamelijk de focus gelegd, aangezien het model van Ager en Strang hierop is gericht. Er werd door de participanten aangegeven dat er veel onduidelijkheid en onzekerheid was toen ze in de beginfase van het integreren zaten. Alles was vreemd en ze wisten vaak niet goed wat ze moesten doen. Dit ging zowel over de grote zaken als werk, school en papieren maar ook over kleinere zaken. Zo gaf Raya bijvoorbeeld aan dat ze niks van het openbaar vervoer in Nederland begreep, aangezien treinreizen heel iets nieuws voor haar was. Deze onduidelijkheden zorgde onder andere voor een gevoel van afstand en eenzaamheid. Veel meegemaakt hebben, nieuw zijn, niemand kennen en weer vanaf nul beginnen maakte het voor veel participanten een lastige beginperiode. Toch was de wilskracht aanwezig om te integreren en een mooi nieuw leven op te bouwen. Deze paragraaf zet uiteen welke ‘integratiedoelen’ Syrische vluchtelingen hebben.

Kijkend naar de integratiedoelen ging het de participanten voornamelijk om de persoonlijke ontwikkeling. Er werd dus niet bewust gekeken naar het grotere plaatje van de inburgeringsagenda van de overheid. Ondanks de inburgeringsplichten werd het integreren vanuit eigen wilskracht en bewustzijn gedaan. Het matcht bijvoorbeeld met het leren van de taal en het zoeken van werk of een studie van de inburgeringsagenda van de overheid. Ook al is het dus niet de drijfveer voldoen de participanten aan de inburgeringsagenda van de overheid.

Uit de integratiedoelen van de participanten was te blijken dat de wilskracht om te integreren hoog was. De doelen konden zowel erg groot, ambitieus en op lange termijn zijn maar ook kleiner en op korte termijn. Het voornaamste doel dat naar voren kwam was het goed beheersen van de Nederlandse taal. Het goed beheersen van de taal werd namelijk als fundering gezien om iets te kunnen beginnen in Nederland, het werd ook wel de sleutel tot een land genoemd door Ahmad. Elke participant gaf aan druk bezig te zijn met het verbeteren van zijn of haar Nederlands. Een volgend doel wat besproken werd was het volgen van een studie en het halen van diploma's. De jongere participanten die geen studie af konden ronden in Syrië hadden het doel om in Nederland een studie te volgen. Een aantal participanten die al wel een studie afgerond hadden en al in Syrië gewerkt hadden, gaven aan bepaalde examens en certificaten te moeten halen of zich bij te willen scholen met een extra deeltijdstudie. Een ander doel wat uit de interviews naar voren kwam was het opbouwen van een carrière in Nederland, of dit nou iets totaal nieuws was of dat ze op wilde pakken waarmee ze waren gebleven in Syrië. Drie participanten vertelde dat ze nu passies weer op konden pakken en hierdoor nieuwe dromen en carrièretoekomst zagen. Zo vertelde Maher over zijn sportpassie, Ahmad over zijn muziekpassie en Saman over zijn acteerpassie. Er ontstonden nieuwe dromen die ze nog niet eerder voor ogen zagen. Tot slot werd als doel gegeven om gelukkig te worden met een eigen

familie. Kortom willen de participanten graag een toekomst in Nederland zoals vele andere Nederlanders dat ook voor ogen zien.

Malva: 'Don't give up and keep working for your dreams and future, anywhere there is life.'

Acht participanten gaven aan in Nederland te willen blijven wonen. Sonia vertelde dat ze graag in Nederland wilde blijven wonen omdat het veilig is en ze zich hier goed voelt. Drie participanten gaven aan dat ze ook in dezelfde stad wilde blijven wonen, omdat ze het er zo fijn hadden en er daarom niet meer weg wilde. De participanten die niet in Nederland wilde blijven wonen hadden de voorkeur aan een andere grote stad in Europa of Amerika. Vooral de jongere participanten gaven aan deze droom te hebben. De oudere participanten vonden het wel goed waar ze zaten en hadden ook niet de behoefte om nog te verhuizen. Maar geen één participant gaf aan terug te willen gaan naar Syrië.

Maher: "Syrië is mijn moeder en Nederland is mijn vrouw. Je kan geen andere moeder kiezen maar een andere vrouw kan wel."

Covid heeft geen invloed gehad op de soort integratiedoelen van de participanten maar wel op de mate van het realiseren van de doelen. De pandemie maakte het namelijk lastig om aan de integratiedoelen te werken omdat een groot deel van de samenleving dicht was en er weinig sociaal contact was. De pandemie werd door een aantal participanten als verloren tijd genoemd, Yafuz vertelde dat het voelde alsof hij twee jaar was verloren van zijn tijd in Nederland. In de volgende hoofdstukken wordt besproken op welke manier de impact van Covid-19 tot uiting kwam in de integratieprocessen van Syrische vluchtelingen in Nederland.

4.2 Structurele integratie

De tweede deelvraag luidt als volgt: 'Wat is de impact van Covid-19 op het structurele integratieproces van Syrische vluchtelingen?' Het doel is om achter de impact van de factoren van het structurele integratieproces te komen. Om een antwoord op deze deelvraag te formuleren wordt er naar de structurele dimensie van integratie gekeken. Het eerste deel van het Ager en Strang model over de Markers and Means wordt hiervoor gebruikt, namelijk de aspecten van werk, huisvesting, onderwijs en gezondheid. Bij ieder van deze vier aspecten zal hieronder worden besproken hoe de participanten het proces daarvan hebben ervaren en wat de invloed van Covid-19 eventueel is geweest.

4.2.1 Werk

De indicator werk is belangrijk voor het creëren van economische onafhankelijkheid en zelfredzaamheid (Ager & Strang, 2008). Het proces van werk zoeken is voor alle participanten niet makkelijk geweest, het grootste obstakel hiervoor was het niet beheersen van de Nederlandse taal. Het was in eerste instantie dus belangrijk om eerst de taal goed te leren om vervolgens pas naar werk te kunnen zoeken. Een tussenoplossing is voor vele vrijwilligerswerk geweest, zodat ze naast het leren van de taal nog wel bezig konden zijn met werk.

Tijdens de begintijd in Nederland in het azc hebben veel participanten vrijwilligerswerk gedaan. Dit was voor vier participanten het werken als vertaler, ze spraken namelijk vaak de Engelse taal al omdat ze bijvoorbeeld student zijn geweest in Syrië en door het Engels op een universiteit het

al beter spraken, dit was dus ook voornamelijk de wat jongere generatie. Maar Noureddin had juist dat zijn Nederlands al wat beter was omdat hij al een aantal jaar geleden in Nederland had gewoond, met deze Nederlandse kennis kon hij anderen in het azc goed helpen. Daarnaast werd er in het azc ook vaak geholpen met klusjes zoals schoonmaken en koken. Verder gaven drie participanten ook aan dat ze bij Gezellig Nijmegen een tijd vrijwilliger zijn geweest. Bij alle vormen van vrijwilligerswerk werd er aangegeven dat het voornaamste doel was om de Nederlandse taal beter te leren maar ook om wat sociaal contact op te zoeken.

Noureddin: "Ik vind het vooral leuk om te doen en ik kan zo ook de taal beter leren."

Iedereen praatte positief over de ervaringen van het vrijwilligerswerk, het had vaak een positieve invloed op het leren van de taal en het maken van connecties. De connecties waren niet alleen van belang voor het thuisgevoel maar konden soms ook erg handig zijn, zo gaf Yafuz aan dat hij door zijn vrijwilligerswerk bij het COA een voorkeurspositie had gekregen en ze hem graag beter wilden helpen met het vinden van een fijne woning.

Covid zorgde ervoor dat Raya, Saman als Aya moesten stoppen met hun vrijwilligerswerk. Veel activiteiten konden hierdoor niet doorgaan. Ook gaf Noureddin aan dat hij graag vrijwilliger wilde worden bij de Voedselbank maar dat hier een dusdanig lange wachtrij was omdat mensen vanwege Covid hun baan waren verloren en hierdoor bij de Voedselbank kwamen vrijwilligen, hierdoor was er voor hem geen plek meer.

Over het proces van werk zoeken konden een aantal participanten nog niet veel vertellen aangezien ze nog bezig zijn met het leren van de Nederlandse taal of studeren. Twee participanten lopen stage waarbij ze nog goed begeleid worden maar al wel werkervaring opdoen en de taal beter leren. Maher gaf aan dat hij zijn stage bij een kapper via via had gekregen, hij had namelijk al ervaring in dit werk dus kon hij gelijk aan de slag. Sonia vertelde dat ze naast haar Hbo-opleiding ook bijbaantjes heeft gehad. Zo is ze in eerste instantie bij de mantelzorg aan de slag gegaan omdat haar Nederlands daar niet heel goed voor hoefde te zijn. Vervolgens is ze als coronatester gaan werken, ze benoemde dat dit iets positiefs was van de pandemie dat dit baantje opkwam. Maar ze had altijd al de aspiratie om bij een kledingwinkel te werken, haar Nederlands was in het begin hier niet goed genoeg voor maar na een aantal jaar werd dit beter en nu werkt ze bij de C&A. Malva vertelde dat ze haar judo sportcarrière weer op heeft kunnen pakken sinds ze in Nederland is. Vanwege de oorlog moest ze dit stopzetten, maar in Nederland kon ze het weer voortzetten.

Malva: "I can work for my dreams and goals now."

Ze vertelde dat ze hier erg dankbaar voor was en hierdoor nu ook op de Olympische spelen was afgelopen jaar. Wel gaf ze aan dat ze door dit werk weinig tijd had om de taal te leren en vaak terugviel op het Engels, maar wel veel contacten hierdoor heeft gemaakt.

Saman vond een baan als logistiek medewerker, hiervoor had hij al veel vrijwilligerswerk gedaan maar vond het ook belangrijk dat voordat hij zijn studie begon hij betaald werk had gedaan. Door het hebben van een betaalde baan kreeg hij het gevoel van productiviteit en voelde zichzelf hierdoor meer een onderdeel van de samenleving.

Saman: "Bij het vrijwilligerswerk voelde ik me al meer een onderdeel van de maatschappij, maar dit gevoel werd sterker toen ik een betaalde baan kreeg omdat ik me hierdoor productief voel voor mezelf en voor Nederland."

De invloed van Covid op het proces van werk zoeken was dat Maher niet meer zijn werk kon uitvoeren als kapper, en aangezien de horeca ook voor een lange tijd dicht was zat Ahmed ook zonder werk. Ahmed koos er toen voor om zijn passie, muziek, na te streven. Hij vertelde dat het voor hem wel positief heeft uitgepakt omdat hij nu iets doet wat hij erg leuk vindt.

De pandemie zorgde er ook voor dat het leren van de taal langzamer ging dus heeft dit er ook indirect voor gezorgd dat het langer duurt om een baan te zoeken omdat het taalniveau eerst omhoog moet.

Mustafa: "Time was killed where it could be useful for everyone."

4.2.2 Huisvesting

Het hebben van een woning geeft het vermogen voor een vluchteling om zich 'thuis' te voelen (Ager & Strang, 2008). Het proces van het vinden van een woning was voornamelijk een proces van lang wachten voor de meesten. Alleen voor Aya en Malva ging het gemakkelijker aangezien ze aan gezinshereniging konden doen. Maar voor de rest van de participanten was het vaak een lang proces waarbij ze alleen konden wachten totdat de gemeente iets voor ze had gevonden. Over het proces van gaven de participanten voornamelijk aan dat het erg lang duurde maar hadden hier verder weinig over te vertellen. Ook gaf een deel aan blij te zijn met de woning, maar dat het voornamelijk een opluchting was dat ze überhaupt een woning aangewezen kregen. De participanten die hier alleen zijn gekomen zitten voornamelijk in een klein appartementje of studio buiten de (binnen)stad. Ze gaven allemaal aan de rust vooral erg te waardeerden.

Saman: 'Het bevalt me erg goed, het is vaak rustig en dat vind ik fijn.'

Aangezien het wel een relatief jongere groep participanten is gaven ook een aantal aan later wel de drukte van de stad op te zoeken. Omar vertelde dat hij de rust ook fijn vond maar het wel erg jammer vond dat hij in een klein dorp woonde. Dit maakte het namelijk lastiger om aansluiting te vinden en de levendigheid van de stad te ervaren. Ook vertelde Omar dat het hebben van een woning geholpen heeft met het thuisgevoel. Hij gaf aan dat hij al voor een lange periode zijn woning steeds moest delen met anderen, zowel tijdens de vlucht als in het azc. Hierdoor gaf het hem een goed gevoel dat hij na een lange tijd weer een eigen plek had waar hij kon gaan studeren en alles zelf netjes kon houden en niet afhankelijk was van anderen.

Omar: 'Ik voel me al erg thuis in Nederland, maar dit is ongeveer pas sinds 7 maanden toen ik mijn eigen plekje kreeg waar ik kon wonen, studeren en alles zelf netjes kon houden.'

Er werd ook aangegeven dat Covid invloed heeft gehad op het proces van huisvesting. Omar gaf aan dat het proces een stuk langer duurde omdat er veel personeel uitviel wegens Covid.

Daarnaast gaven zowel Omar als Raya aan dat het inrichten van de woning lastiger was aangezien de winkels dicht waren.

Raya: "Corona heeft het moeilijk gemaakt omdat ik geen spullen kon kopen voor mijn appartement omdat alle winkels dicht waren. Dus heb ik het via marktplaats en Facebook gedaan."

Omar: "Toen ik in Molenhoek kwam te wonen was het hele huis leeg, ik moest allerlei meubels kopen maar dat kon toen niet omdat alle winkels dicht waren."

4.2.3 Onderwijs

Onderwijs is belangrijk voor latere werkgelegenheid waardoor mensen actiever in de samenleving kunnen worden (Ager & Strang, 2008). Na het ontvangen van de verblijfsvergunning is iedereen eerst begonnen met het leren van de Nederlandse taal. Een aantal zijn hiervoor naar een externe cursus van bijvoorbeeld het Radboud in'to languages gegaan, omdat hier meer internationale mensen op af komen in plaats van alleen vluchtelingen. Maar het grootste deel ging naar de taalschool in de buurt toe. Hier waren ze vaak 2 à 3 jaar bezig om de taal goed te beheersen om vervolgens te werken of te gaan studeren. Wat als nadeel van een taalschool werd benoemd was dat er vooral Arabische mensen op zaten en er hierdoor minder contact kon worden gelegd met Nederlanders.

Maher: "Op de taalschool ging het allemaal goed maar omdat het een school was voor mensen uit het buitenland heb ik niet veel Nederlanders leren kennen."

Veel van de participanten zitten nog op een taalschool en zijn bezig met het bedenken wat de vervolgkeuzes zullen zijn. Een aantal proberen hier in Nederland weer de studie op te pakken die ze begonnen waren in Syrië. Omar studeerde bijvoorbeeld tandheelkunde in Syrië en moet nu hier in Nederland nog een aantal certificaten hiervoor halen voordat hij hier als tandarts aan de slag kan. Yafuz daarentegen studeerde ICT in Syrië maar zat eraan te denken om in Nederland toch een sociale studie te volgen, dit kwam vanwege al het sociaal gerichte vrijwilligerswerk die hij gedaan had wat hem erg goed beviel. Veel gaven ook aan het zonde te vinden dat ze zoveel tijd kwijt waren met alleen de taal leren terwijl ze gewoon wilde studeren. Maar dit weerhield ze er niet van om er wel volledig voor te gaan en alsnog een studie in Nederland af te ronden.

Sonia kaartte een veelvoorkomend probleem aan, namelijk de omzetting van diploma's.

Sonia: "Ik wilde graag weer naar de universiteit toe omdat dit ook mijn niveau in Syrië was. Maar mijn diploma werd als een havodiploma gezien dus kon ik dit niet doen. Daarom heb ik ervoor gekozen om een Hbo-opleiding te volgen, maar hierdoor moest ik ook een ander soort studie kiezen, namelijk life science in plaats van farmacie."

Het probleem dat diverse diploma's niet of moeilijk omgezet kunnen worden zorgt voor een suboptimaal gebruik van iemands potentie. Dit werd door de participanten als nadelig ervaren. Maher vertelde bijvoorbeeld ook dat hij al een aantal jaar als kapper werkte maar nu in Nederland nog een kapper opleiding moet volgen om zijn diploma hiervoor te halen.

Het proces van een inschrijven bij een studie heeft Raya als erg moeilijk en onduidelijk ervaren. Ze koos ervoor om bij de HAN verpleegkunde te gaan studeren omdat ze iets terug wilde geven aan Nederland omdat ze zo dankbaar was voor de veiligheid. Dus keek ze naar welke mensen Nederland nodig had, en dat waren verpleegkundigen, en koos ze ervoor dat te gaan studeren. Met goede bedoelingen en positiviteit wilde Raya zich inschrijven bij de HAN, maar dit ging niet gemakkelijk.

Raya: "Ik weet niet wat ik moet doen, ik wil zo graag blijven leren en een studie hier beginnen. Ik vind dat er geen goede begeleiders hiervoor zijn en dat er iets van een organisatie moet komen om mij hierin te begeleiden."

Veel frustratie en verdrietige emoties kwamen erbij toen ze het vertelde. Het was voor Raya erg onduidelijk waar ze moest beginnen met de aanmeldprocedure en wat ze hiervoor nodig had. Ze moest een aantal keer stoppen omdat ze niet alles voor de inschrijving had, en deze tegenslagen waren telkens erg vermoeiend en demotiverend. Ze gaf aan dat ze bang was dat het nooit zou lukken omdat ze elke keer weer iets vergeten zou zijn. Vervolgens liet ze haar cijferlijst zien waarin alle cijfers een 9 of hoger waren.

Sonia was het wel gelukt om zich in te schrijven aan de Hogeschool van Utrecht, maar omdat ze lang bezig was geweest met de taal leren was ze ook een stuk ouder geworden. Dit leeftijdsverschil maar ook de cultuurverschillen maakte het lastig om contact te leggen met medestudenten. Wel gaf ze aan dat het volgen van een studie ervoor zorgde dat het thuisgevoel groeide. Dit kwam omdat ze hierdoor meer aan haar nieuwe leven kon wennen en toen ze de vakken begon te halen dit voor voldoening zorgde en haar weer motivatie gaf. Ook speelde de leeftijd een rol in het volgen van een nieuwe studie. Noureddin gaf aan dat nu hij wat ouder is het lastiger is om nog te gaan studeren aangezien hem dit weer vier jaar zou kosten. Aya gaf aan wel nog een studie te willen volgen maar dan wel een deeltijdopleiding zodat ze ernaast wel zou kunnen werken. 7 participanten gaven aan dat door Covid de lessen online waren en dat dit het een stuk lastiger maakte om te volgen. Dit kwam vaak door het gebrek aan interactie en de lage concentratie.

Omar: "Online lessen maakte het lastiger om de taal te leren aangezien het lastig was om de gebaren en mondbewegingen van de docent te zien en ik de interactie ook nodig heb om een taal goed te leren."

Toen de lessen eenmaal weer fysiek door konden gaan maakte de mondmaskers het lastig om alsnog de interactie en mondbewegingen te zien aangezien Malva aangaf ze het mondmasker de hele dag op moest houden. Ook beïnvloedde Covid de keuze van Omar om naar een taalschool te gaan in plaats van een cursus bij het Radboud te volgen aangezien het bij de Radboud allemaal online was en de taalschool vaker fysiek. Deze keuze heeft indirect ook invloed gehad op de sociale kring van Omar omdat op de taalschool maar Arabische mensen zitten en op de Radboud meer internationale mensen. Sonia die al een opleiding aan het volgen was gaf aan de Covid ervoor zorgde dat haar studie veel slechter ging. Haar tweede jaar heeft ze niet gehaald omdat het allemaal online was en ze het hierdoor lastig vond om goed te studeren.

Sonia: "Ik vond het lastig om mijn studie online te volgen omdat ik veel sneller was afgeleid en minder gemotiveerd was. Daarnaast konden de experimenten niet doorgaan, dit vond ik oneerlijk omdat ik wel alles wil leren van mijn opleiding."

4.2.4 Gezondheid

Zowel een fysieke als mentale gezondheid is een belangrijke factor voor een actieve betrokkenheid in een nieuwe samenleving (Ager & Strang, 2008). Vier participanten gaven aan geen last te hebben van gezondheidsproblemen, maar de rest gaf aan dat ze last hadden van mentale en/of fysieke gezondheidsproblemen. Over de mentale gezondheid gaven drie participanten aan dat ze veel last hadden van stress. Deze stress kwam van het zitten in een azc, het vinden van een woning, de onduidelijkheden en de cultuurschok. In het azc wachten met veel andere vluchtelingen bracht stress omdat de privacy erg laag was en ze vaak niet wisten waar ze aan toe waren. De onduidelijkheden over

het vervolgproces maar ook over de cultuur maakte voor een aantal participanten een onrustige periode.

Saman: "Je bent nieuw, je kent niemand, je kent de taal niet en je bent ver weg van je huis, ouders en vrienden. Dit is heel erg eenzaam. Mentaal voelde ik me niet zo goed, en dit had vooral te maken met de cultuurschok."

De stress uitte zich ook in fysieke gezondheidsproblemen. Saman is bijvoorbeeld door de stress begonnen met veel te eten, als gevolg hiervan was hij 30 kilo aangekomen. Dit kwam door alle veranderingen die hij ineens door moest gaan, waarbij de cultuurschok te veel werd. Ook Raya gaf aan dat ze fysieke gezondheidsproblemen kreeg van de stress, ze had namelijk moeite met ademen waarbij ze zelfs een keer opgehaald moest worden door een ambulance. Daarnaast gaf Aya aan dat de stress bij haar voor een oorziekte zorgde. Dit kwam omdat ze door de stress van het opstarten van een nieuw leven en de gehele cultuurschok veel druk op haar tanden had.

Naast de stress van het opstarten van een nieuw leven in Nederland, gaven ook een aantal participanten aan nog veel mentale problemen te hebben vanwege de gebeurtenissen van de oorlog in Syrië. Het zorgde vaak voor depressieve gevoelens en gedachtes.

Sonia: "De dagen die je hebt meegemaakt in de oorlog vergeet je niet"

Sonia vertelde dat ze familie is verloren vanwege de oorlog, dit was en is nog steeds erg lastig voor haar. Ze denkt er nog vaak aan terug en heeft moeite met het verwerken van de gebeurtenissen die tijdens de oorlog zijn gebeurd. Maher gaf ook aan dat hij nog vaak bezig is met de herinneringen die hij heeft van de oorlog, dit zorgt voor veel vervelende dromen. Tot slot gaf Yafuz zelfs aan dat hij erg lang heeft gelopen met depressie en PTSD vanwege alle trauma's die hij heeft opgelopen in Syrië, dit maakte de vlucht ook een stuk lastiger want met PTSD in een huis vol met andere vluchtelingen was niet gemakkelijk. Wel vertelde hij dat het al een stuk beter gaat en hij via google diverse oplossingen heeft gezocht om zichzelf zo te helpen.

De pandemie heeft ervoor gezorgd dat veel participanten een stuk minder gelukkig waren in deze periode. De positieve energie en wilskracht vervaagde steeds meer en begon te veranderen in frustratie en vermoeidheid. Covid zorgde voor een extra mentale klap waardoor de eenzaamheid bij veel participanten erin begon te kruipen. Er werd aangegeven dat het lastig was om zoveel alleen thuis te zitten zonder familie of vrienden. Veel Nederlanders hadden tijdens de pandemie gewoon hun vrienden en familie waar ze op terug konden vallen maar voor een aantal participanten was dit niet het geval. Het was hierdoor lastiger om een thuisgevoel te creëren, aangezien de eenzaamheid vaak de overhand nam.

Yafuz: "Corona maakt het lastiger, ik vond het een eenzame tijd met weinig contact."

Malva: "It was for me so hard; I feel sad too much. I came from a war and now there is corona, why is that happened with us, why can't we live?"

4.3 Sociaal-culturele integratie

De derde deelvraag luidt als volgt: 'Wat is de impact van Covid-19 op het sociaal-culturele integratieproces van Syrische vluchtelingen?' Deze deelvraag is opgesteld om achter de impact van de factoren van het sociaal-culturele integratieproces te komen. De sociaal-culturele integratie zijn de processen van oriëntatie en identificatie met de ontvangende samenleving (Driessen, 2010). Hiervoor wordt er naar het onderdeel van de sociale connecties van het Ager en Strang model gekeken, namelijk die van de social bridges, bonds en links.

Wat bij iedere vorm van contact, of dit nou met de lokale gemeenschap was of met 'gelijk-etnische groepen', werd aangegeven was het belang ervan. Het hebben van sociale contacten zorgt voor een vermindering van het eenzaamheidsgevoel en juist een vergroting van het thuisgevoel.

Saman: "Mensen om mij heen geven mij een thuisgevoel. Mensen die ervoor jou kunnen zijn en naar jou luisteren en jou begrijpen. Het leven heeft anders geen betekenis"

Het ontmoeten van mensen gebeurde volgens de participanten op veel verschillende plekken. Op school, in de buurt, bij (vrijwilligers) werk, via organisaties, online apps, in de buurt en bij het uitoefenen van diverse hobby's. Wat ook werd aangegeven was dat veel contact ook via een sneeuwbal effect begon te verlopen. Zo werd er vanuit het bestaande netwerk een steeds groter netwerk opgebouwd. Hieronder worden de verschillende soorten relaties verder beschreven en toegelicht, ook wordt er gekeken op welke wijze Covid invloed op de relatievorm heeft gehad.

4.3.1 Social bridges

Social bridges zijn de relaties tussen de ontvangende gemeenschap en de vluchteling. Contact met de lokale gemeenschap kan voor een gevoel van acceptatie en veiligheid zorgen. Ook nodigt dit uit voor een actievere participatie in de samenleving (Ager & Strang, 2008).

Het contact leggen met de lokale gemeenschap werd zeker in de beginfase als lastig ervaren. Vooral de taalbarrière maakte het lastig om contact met Nederlanders op te zoeken, maar ook de culturele verschillen zorgde nog vaak voor afstand. De taalbarrière zorgde voor moeilijkheden om contacten met Nederlanders te leggen. Er werd vaak aangegeven dat de participanten dit als een grote belemmering ervoeren, ze wilden vaak wel de sociale aansluiting vinden met Nederlanders alleen was dit lastig.

Malva: 'First time someone spoke to me in Dutch, sorry I don't speak Dutch, I was so shy and so sad.'

Daarnaast werd door zowel Raya als Sonia aangegeven het gemeenschapsgevoel te missen in Nederland. Raya vertelde dat in Syrië het gebruikelijk was om alles samen te doen met de gemeenschap en voor elkaar te zorgen, familie was dus ook het meest belangrijke. Ook Sonia vertelde dat ze de Syrische cultuur mist in Nederland, en dan vooral hoe Syriërs doen en denken en verschilt met Nederlanders. Ze gaf aan de spontaniteit en de gezelligheid te missen. Ze vond dat Nederlanders maar erg in routines blijven hangen en alles gepland is. Culturele verschillen maken het dus lastig om te integreren, omdat de verschillen in normen en waarden maar ook in het doen en laten het over weg kunnen met Nederlanders moeilijker maakt.

Het belang van sociaal contact met de lokale gemeenschap voor het integratieproces werd wel ingezien, dus is er op verschillende manieren contact gezocht met Nederlanders. Plekken waar de

participanten contact zochten met Nederlanders was bijvoorbeeld via het vrijwilligerswerk bij het COA, bij de sportschool, in de buurt, via het werk en bij organisaties als buddytobuddy en taalcoach. Omar gaf bijvoorbeeld aan dat bij zijn werk als kapper hij niet alleen bij collega's Nederlands contact kon vinden maar ook bij het contact met klanten. Het contact met leeftijdsgroepen was ook erg divers, dit kwam door de verschillende manieren en plekken van ontmoeten. Wat ook twee keer werd benoemd was dat het vooral makkelijk was om met Nederlandse vrouwen contact te leggen en dat het met Nederlandse mannen lastiger was, waarom wisten ze vaak niet maar dachten dat het lag aan het feit dat vrouwen wat meer open staan voor contact.

Er werd door de participanten aangegeven dat het hebben van contact met Nederlanders hielp met integreren. Het zorgde ervoor dat ze het gevoel kregen een onderdeel te zijn van de samenleving. Naast dit gevoel hielp het hebben van Nederlands contact ook met praktische zaken, zo gaf Nouredin aan dat hij contact had met iemand die hem met veel zaken hielp.

Nouredin: "Als ik iets nodig heb of iets niet begrijp dan ga ik altijd naar haar toe. Ze helpt me met e-mails opstellen en andere zaken, daarnaast ga ik ook elke week wat leuks met haar doen zoals wandelen of samen boodschappen doen."

De hoeveelheid contacten met Nederlanders hing van een aantal factoren af. De eerste is de tijd in Nederland, hoe langer een participant namelijk in Nederland was hoe meer Nederlandse contacten er waren gemaakt. Er was namelijk meer tijd om te integreren door bijvoorbeeld in Nederland al te werken en naar school te gaan, dit hielp bij het vinden van lokaal contact. De tweede factor was het hebben van familie in Nederland. Wanneer een participant met familie naar Nederland was gekomen gaf dit al een zekerheids- en thuisgevoel, hierdoor was de drang om Nederlanders te leren kennen minder groot. Maar wanneer iemand alleen naar Nederland was gekomen was de drang er wel meer om sociaal contact te leggen om op deze manier het thuisgevoel te creëren. De derde factor was de persoonlijkheid van de participant, een extravert persoon zocht liever en gemakkelijker het contact op met Nederlanders dan een introvert persoon.

Nouredin: "Ik ben een stuk socialer dan mijn broer, en daarom is het wat makkelijker voor mij. Mijn broer neemt zelf weinig initiatief om Nederlandse mensen te leren kennen terwijl ik dit wel doe."

Eigen initiatief hielp ook met het contact leggen, bijvoorbeeld het aanmelden bij een organisatie die helpt bij contacten leggen met de lokale bevolking. Een voorbeeld hiervan is de organisatie buddytobuddy waar een aantal participanten zich voor hadden aangemeld. Er is bij een activiteit georganiseerd door buddytobuddy een observatie gedaan. Bij de activiteit kwamen deelnemers van buddy samen om culturen met elkaar uit te wisselen. Het idee was dat iedereen iets meenam uit zijn of haar eigen land van herkomst, zodat iedereen meer over elkaar en elkaars cultuur kon leren. Op het begin van de avond liep de interactie wat stroef, mensen waren wat afwachtend en vonden het eerste contact lastig. Maar verder op de avond toen het ijs was gebroken ging het een stuk makkelijker. Er werd enthousiast verteld over de culturen waarbij velen ook typerende lekkernijen mee hadden genomen om met elkaar te delen. Er was veel wederzijdse interesse over de cultuur maar ook de persoon zelf. De taalbarrière die er af en toe was werd op veel creatieve manieren opgelost, namelijk via google translate, via foto's, gebaren en synoniemen.

Contact hebben met de lokale gemeenschap gaf voor vele participanten het gevoel dat ze een onderdeel waren van de samenleving. Dit creëerde ook een groter thuisgevoel in Nederland wat belangrijk is voor het integratieproces.

Malva: "They make me feel like I am one of them, not like a refugee or something like a stranger."

Een veelvoorkomend onderwerp bij het hebben van Nederlandse connecties was het leren van de taal. Door de participanten werd aangegeven dat door het sociale contact met Nederlanders ze de Nederlandse taal goed konden leren. Het werd gezien als een goede manier om met de taal te oefenen. Nouredin vertelde dat hij actief opzoek was naar contact met Nederlanders zodat hij zo goed mogelijk de taal kon leren. Daarnaast deed hij het ook om alvast connecties te maken wat volgens hem altijd goed zou zijn voor de toekomst. Naast dat het goed is om de Nederlandse taal te leren heeft het ook een versterkend effect, want hoe beter de participanten Nederlands konden spreken hoe makkelijker het weer was om het sociale netwerk uit te breiden. En deze uitbreiding van het netwerk met Nederlanders zorgt er ook weer voor dat de taal weer beter wordt, enzovoort.

Saman: "Doordat ik de taal goed beheers, is mijn sociale netwerk een stuk groter en is dit nu nog steeds aan het groeien."

De pandemie heeft ook invloed gehad op de relaties tussen de lokale gemeenschap en de vluchtelingen. De participanten gaven aan opzoek te zijn naar het leggen van connecties met anderen, omdat het leven hier anders eenzaam zou zijn. Covid heeft dit een stuk lastiger gemaakt omdat het sociale contact juist verminderd moest worden om de verspreiding tegen te gaan. Veel was dicht in de samenleving, mensen waren afstandelijker en bang, en iedereen moest zoveel mogelijk alleen thuisblijven. Dit maakte het lastig voor de vluchtelingen om een gesprek met een ander te beginnen en op deze manier een connectie te leggen. De participanten gaven aan dat als de pandemie er niet was geweest ze veel gemakkelijker connecties had kunnen maken met Nederlanders en zo ook meer van de Nederlandse cultuur en taal te leren. Malva gaf ook het verschil aan dat ze voor de pandemie merkte dat iedereen vrolijk een gesprek met haar wilde voeren maar dat door Covid mensen afstandelijk waren, geen gesprek wilde beginnen en veel thuisbleven.

Omar: "Tijdens corona wat het sociale contact heel raar door bijvoorbeeld met je elleboog hallo te zeggen, dit vond ik heel gek en niet fijn. Ook merkte ik dat alle mensen bang waren wat het voor mij lastig maakte om contact te maken. Ik ging bijvoorbeeld naast een vrouw in de trein zitten en die vroeg mij toen of ik weg wilde gaan omdat we 1,5 meter afstand moesten houden. Het was zo moeilijk om contact te leggen omdat iedereen zo bang was."

4.3.2 Social bonds

De social bonds gaan over de banden die vluchtelingen hebben met de familie en 'gelijk-etnische groepen'. De gelijk-etnische groepen worden in dit geval Arabische mensen bedoeld. Dit contact draagt bij aan effectieve integratie, het stelt namelijk vertrouwde patronen van relaties te onderhouden wat een grote rol speelt bij het gevoel van gevestigd zijn (Ager & Strang, 2008).

Over de banden met familie gaven twee participanten aan met familie naar Nederland te zijn gekomen, twee participanten hebben aan gezinshereniging gedaan en zeven participanten hebben hun familie achter moeten laten in Syrië. Het contact met de familie van deze laatste groep is er nog

wel steeds, ze spreken de familie vaak nog wekelijks al lukt dit niet altijd vanwege het slechte internet dus is het soms lastig om ze te bereiken. Ook gaf iedereen aan dat het gemis van andere familie en vrienden erg groot was. Bij Noureddin was het zelfs het geval dat hij terugging naar Syrië voor zijn familie om vanuit daar met elkaar te vluchten. Hij vond het namelijk niet fijn dat hij zo ver weg was terwijl zijn familie met problemen in Syrië zat. Familiebanden waren voor iedereen dus erg belangrijk, er werd hierbij ook aangegeven dat het in de cultuur zit. De participanten die wel met familie in Nederland zitten gaven aan dat het hierdoor een stuk gemakkelijker was om het thuisgevoel te creëren. Het hebben van familie maakte het integratieproces een stuk minder eenzaam.

Malva: "Ik denk dat ik hier nog voor een lange tijd wil blijven, mijn familie is hier bij mij dus heb ik geen problemen om me thuis te voelen. Ik denk dat het vooral ook ligt aan het feit dat mijn familie hier dus is en een gevoel van veiligheid geeft."

Over de contacten met gelijk etnische groepen gaven de participanten aan dat veel mensen in hun sociale kring Syrisch of Arabisch waren. Dit waren zowel contacten die ze al in Syrië hadden of hier in Nederland hebben gemaakt. In Nederland hebben ze deze contacten bijvoorbeeld gemaakt op de taalschool, in de buurt, via het werk, in het azc, via organisaties en in buurtcentra. Het was gemakkelijker om deze contacten te leggen vanwege de overeenkomst in taal en cultuur. Daarnaast zorgde de plek, zoals de taalschool en het azc, er ook voor dat er vooral gelijk etnische mensen waren waarmee ze het contact konden leggen.

De contacten die de participanten nog hebben met vrienden en familie uit Syrië verschilt. Saman vertelde bijvoorbeeld dat hij zijn vrienden uit Syrië heel af en toe nog spreekt omdat door de afstand de vriendschap aan het vervagen is. Maar Sonia gaf bijvoorbeeld aan dat haar beste vriendin nog in Syrië is en ze nog steeds elke dag contact met haar heeft. Daarnaast geven een aantal participanten aan dat vrienden ook naar Nederland zijn gevlucht en in een andere stad zitten, maar dat het nadeel was dat de kosten van het openbaar vervoer te duur zijn om ze vaak op te zoeken.

De pandemie zorgde ervoor dat de banden met gelijk etnische groepen sterker werden. Dit kwam vaak omdat deze banden er al waren of gemakkelijker te maken waren, dus vielen de participanten hier eerder op terug. Omar gaf bijvoorbeeld aan dat het door Covid makkelijker was om met zijn vrienden in Syrië contact te houden omdat ze beide veel thuis waren en vrij hadden. En Sonia vertelde dat ze voornamelijk contact had met Arabische mensen tijdens de pandemie waardoor haar Nederlandse taal steeds minder werd omdat ze minder Nederlands sprak. Ook Aya gaf aan dat doordat ze alleen maar thuis moest blijven ze alleen met haar familie zat en hierdoor weer meer Arabisch ging praten, maar dat ze het wel fijn vond dat ze in ieder geval met haar familie kon zijn. Naast Aya woonde ook Malva en Noureddin gezamenlijk met hun familie in Nederland tijdens de pandemie. Ze gaven aan dat ze het fijn vonden om in deze periode familie om zich heen te hebben. Noureddin vertelde alleen wel dat hij hierdoor nog meer voor zijn ouders moest zorgen, omdat hij de verantwoordelijkheid hiervoor voelde nu hij weer met ze woonde.

4.3.3 Social links

Social links zijn de verbindingen tussen het individu en de structuren van de staat. Het gebrek aan vertrouwdheid met een nieuwe omgeving kan leiden tot barrières. Om deze barrières te doorbreken is er een extra inspanning nodig van de staat om echte gelijke toegang tot diensten te bieden voor iedereen (Ager & Strang, 2008). Tijdens de begintijd in het azc was het voornaamste contact met de staat via het COA en vervolgens met de gemeente. Dit contact was voor praktische zaken zoals het

ontvangen van een verblijfsvergunning, het vinden van een woning, voor behoeften en verplichtingen tijdens het verblijf in het azc. De participanten vertelden niet veel over wat ze van dit contact vonden, er werd soms kort benoemd dat ze het contact als prima ervoeren, alleen waren ze wel negatief over de lange wachttijden en de onzekerheid over de voortgang van de procedure. Onzekerheid en onwetendheid speelde in deze periode een grote rol wat soms voor onduidelijkheid over de voortgang van de procedure kon zorgen. De participanten die als vertaler in het azc hadden gewerkt, gaven aan dus meer contact met het COA te hebben wat voor goede banden zorgde. Ook gaf Yafuz als aanvulling hierop nog contact te hebben gehad met de rechtbank, dit was vanwege zijn mentale gezondheidsprocedure. Hij moest hier zijn verhaal vertellen zodat er beoordeeld kon worden of hij in een goede staat was. Na het azc is het voornaamste contact met de gemeente, niet alleen voor het vinden van een woning maar ook de aanvraag voor werken en studeren verliep via de gemeente.

Raya: "Ik heb ook vaak contact gehad met de gemeente, als ik namelijk iets wilde doen dan moest ik het met de gemeente overleggen, bijvoorbeeld over werken en studeren moest ik laten weten wat mijn plan is."

Nadat alles was geregeld met het COA en de gemeente werd voor het gevoel van de participanten het contact met de staat minder. Ze vonden het lastig om meerdere contacten met de staat op te noemen, ze benadrukten dat het namelijk hetzelfde contact was als iedere andere Nederlander. De participanten gaven aan nu dezelfde rechten en contacten te hebben wat ervoor zorgde dat ze zich meer onderdeel van de samenleving begonnen te voelen.

Yafuz: "Ik heb gewoon contact met overheidsinstanties zoals iedere andere Nederlander, ik heb net zoveel rechten als iedere andere Nederlander."

De impact van Covid op de verbindingen met de staat was voornamelijk dat de procedures in de beginfase langer duurde. De pandemie zorgde ervoor dat minder mensen konden werken en de processen meer tijd kostte. Saman gaf aan dat tijdens de pandemie het contact vooral telefonisch was maar hij dit wel het liefst zelf uitzocht en deed zodat hij zijn taal ook kon verbeteren.

Saman: "Ik had wel eens contact over mijn uitkering, en met de gemeente als ik vragen had over belastingaangiftes. Dit was vaak telefonisch omdat alles dicht was. Ik belde wel altijd zelf omdat ik het goed vond om op deze manier de taal te leren en ik wilde graag zelf begrijpen hoe dingen werkte. Ook was mijn contactpersoon bij de gemeente een erg aardige vrouw. Ik vond het allemaal erg fijn contact en het hielp dat ik de taal al wat kon."

4.3.4 Extra toevoeging: internationale gemeenschap

Als toevoeging op het sociaal-culturele contact van het Ager en Strang model, werd er een aantal keer benoemd dat er ook contacten zijn met de internationale gemeenschap. Onder deze gemeenschap vallen andere groepen internationale mensen die in Nederland verblijven. Deze groepen zijn dus niet gelijk-etnisch met de Syrische vluchteling, oftewel Arabisch. Twee participanten gaven aan een aantal internationale vrienden gemaakt te hebben in Nederland. Deze contacten hebben Saman en Yafuz gelegd bij (taal) cursussen. Covid zorgde ervoor dat deze internationale studenten wel naar huis konden, Yafuz gaf aan dat hij dit lastig vond aangezien hij dit natuurlijk niet kon.

Yafuz: "Ik voel me nog steeds wel wat anders dan iedereen in Nederland. Daarom heb ik ook veel internationale vrienden omdat ze het wat beter begrijpen"

4.4 Verklaringen

De vierde en laatste deelvraag luidt als volgt: 'Wat zijn de mogelijke verklaringen over de impact van Covid-19 op het integratieproces van Syrische vluchtelingen?' Het is belangrijk om de verklaringen duidelijk te hebben, omdat dit een toegang kan bieden naar het vinden van eventuele oplossingen voor de benoemde problemen. Om de hiervoor besproken bevindingen te verklaren wordt er naar het laatste deel van het Ager en Strang model gekeken, namelijk naar de 'facilitators' en 'foundations'. Waarbij de 'facilitators' over de taal en culturele kennis, en veiligheid en stabiliteit gaat. En 'foundations' over rechten en burgerschap. Een extra dimensie die zal worden beschreven gaat over persoonlijkheid. Ook hier zal er per dimensie weer gekeken worden wat de invloed van Covid hierop is geweest.

4.4.1 Taal en culturele kennis

Ahmad: Taal is de sleutel tot alles in een land, als je dat goed beheerst dan zullen er veel deuren opengaan.

Het spreken van de hoofdtal van de gastgemeenschap is belangrijk in het integratieproces. Het niet spreken kan voor een belemmering van sociale interactie, economische integratie en participatie zorgen. Daarnaast is culturele kennis ook belangrijk om integratie mogelijk te maken (Ager & Strang, 2008).

Het Nederlandse taalniveau van de participanten was over het algemeen B2 of B1 niveau. In eerste instantie zijn ze in het azc er al veel mee bezig geweest door contacten te leggen met Nederlanders via vrijwilligerswerk of door het volgen van Nederlandse taallessen in het azc. Wanneer ze vervolgens een verblijfsvergunning hadden ontvangen konden ze naar een taalschool toe. Meestal was de taalschool drie dagen in de week en voor de meesten de voornaamste plek waar ze de taal hebben geleerd. Verder werd de taal ook verbeterd door het zoveel mogelijk in het dagelijks leven te gebruiken, dus bijvoorbeeld op het werk of in de supermarkt, en werden er Nederlandse boeken gelezen en Nederlandse tv gekeken. Om de taal goed te leren werd er geprobeerd veel contact te leggen met Nederlanders. Tijdens het oefenen door middel van gesprekken werden er natuurlijk fouten gemaakt, maar de participanten gaven aan dat de Nederlanders erg aanmoedigend waren en ze graag wilde helpen. Zo kwam er in de observatie naar voren dat als het niet lukte met het vinden van bepaalde woorden dat er andere creatieve manieren werden gezocht zoals het gebruik van google translate en foto's.

De Nederlandse taal werd vooral in het begin als moeilijk ervaren, de lastige regels en uitzonderingen maakte het geen gemakkelijke taal om te leren. Zelfs na het behalen van de hoge taalniveaus bleef het lastig, Sonia gaf bijvoorbeeld aan dat op school het extra veel tijd kost om verslagen te schrijven en ze hierdoor een schuldgevoel kon krijgen naar haar groepsleden toe omdat ze het idee kreeg dat ze een last was voor de groep. Ondanks de moeilijkheden zag iedereen wel het belang in van het leren van de Nederlandse taal. Er werd verteld dat het leren van de taal nodig was om snel in een maatschappij te komen en zaken te begrijpen. Daarnaast kwam ernaar voren dat de taal belangrijk was om met Nederlanders goed contact te leggen. Het ging dus vooral over de

mogelijkheden die ze voor zichzelf konden creëren via de taal zodat ze in Nederland een leven op konden bouwen.

Sonia: "Ik wil eerst de focus leggen op het leren van de Nederlandse taal omdat ik hier graag een leven op wil bouwen en hiervoor de taal nodig heb."

Het spreken van de taal hielp ook bij het integreren en het creëren van een thuisgevoel. Er kon namelijk makkelijker contact worden gezocht met Nederlanders wat voor velen hielp bij het thuisgevoel. Daarnaast gingen praktische zaken gemakkelijker waardoor de participanten beter in de samenleving konden komen en een toekomst op konden bouwen. Wat hier tegenover staat was dat wanneer iemand minder goed de taal nog sprak het juist voor een vervreemd gevoel zorgde. Ahmad gaf bijvoorbeeld aan zich nog een buitenstaander te voelen en dat dit kwam omdat hij de taal nog niet goed beheerste.

Saman: "Als ik aan de taal denk dan denk ik aan sociale contacten want die zijn aan elkaar gebonden".

Naast het spreken van de hoofdtal Nederlands kwam het spreken van de wereldtaal Engels ook aan bod. De participanten die Engels konden spreken ervaarde een minder grote taalbarrière in Nederland wat het makkelijker maakte om te communiceren en de weg te vinden. Deze participanten hielpen vaak ook als vertaler. In dit opzicht leek het spreken van de Engelse taal als iets positiefs maar er werd ook aangegeven dat het ook averechts kon werken. Zo gaf het vaak het idee dat ze zich toch wel konden redden in het Engels dus minder motivatie hadden om Nederlands te leren aangezien ze terug konden vallen op het Engels.

Noureddin: "Ik wil nu graag goed Nederlands leren dus ik probeer niet over te schakelen naar het Engels. Vroeger toen ik in Nederland woonde had ik geen geduld dus praatte ik maar gewoon Engels omdat het makkelijk was. Nu wil ik het wel graag goed leren dus durf en probeer ik meer Nederlands te praten."

Een aantal participanten gaven aan nog wel te moeten wennen aan de Nederlandse cultuur. Raya vertelde bijvoorbeeld dat ze de culturele gewoontes anders vond en dat ook de mensen en omgangsnormen anders waren. Ze vond het daarom lastig om vrienden te maken en naar evenementen te gaan. Ook Yafuz en Sonia gaven aan een culturele afstand te merken, maar dan vooral in de mindset en levenservaringen. Ze gaven aan dat ze veel hadden meegemaakt en dat de mensen in Nederland haar pijn niet kennen en niet begrijpen wat ze hebben meegemaakt, wat ervoor zorgde dat ze een afstand voelde. Yafuz en Sonia vonden het daarom lastig om vriendschappelijke contacten met Nederlanders te leggen.

De pandemie had een negatief effect op het leren van de taal. De taalscholen gingen dicht en alles werd online, de participanten gaven aan dat een andere taal online leren erg lastig vanwege het gebrek aan interactie en (mond)gebaren. Daarnaast werd het sociale contact zoveel mogelijk beperkt waardoor er dus nog minder contact gelegd kon worden met Nederlanders waardoor ze de taal niet in het dagelijkse leven konden oefenen. Tot slot had Covid ook invloed op het leren van delen van de Nederlandse cultuur, evenementen en feestdagen konden bijvoorbeeld niet doorgaan waardoor de participanten aangaven dit deel van de Nederlandse cultuur niet mee hadden gekregen.

Saman: "Corona had een negatief effect op het leren van de taal aangezien ik weinig mensen zag. Nederlanders die elkaar al kenden en vrienden hadden konden elkaar tijdens corona blijven zien, maar ik had dit niet. Ik wilde echt heel graag nieuwe mensen leren kennen om ook mijn taal te verbeteren maar corona zorgde ervoor dat dit allemaal erg lastig werd."

4.4.2 Veiligheid en stabiliteit

Ook blijkt dat veiligheid en stabiliteit een belangrijke dimensie van integratie is (Ager & Strang, 2008). Veiligheid kan gezien worden als zowel sociale als fysieke veiligheid. In dit onderzoek hadden de participanten het voornamelijk over de fysieke veiligheid. In het opzicht van fysieke veiligheid was het namelijk het tegenovergestelde van wat ze in Syrië tijdens de oorlog ervaarden. De participanten zijn vanuit een onveilig land gevlucht op zoek naar veiligheid in Nederland. Zes participanten gaven hun waardering aan over de veiligheid in Nederland. De begrippen 'rust' en 'dankbaarheid' werden voornamelijk gebruikt om dit uit te leggen. De participanten gaven aan dat Nederland voor vrijheid en sociale zekerheid zorgde. Verder werd er ook aangegeven dat door deze zekerheid en ze nu plannen konden gaan maken voor de toekomst. Dit vooruitzicht gaf positieve energie om hard te werken voor de persoonlijke doelen en dromen en een fijn toekomstbeeld te creëren. Over stabiliteit hebben de participanten het niet specifiek gehad, wel werd er verteld over de zekerheid die ze hier ervaarden wat ook met stabiliteit te maken heeft. Verder werd door de participanten niet aangegeven dat de pandemie invloed had op de veiligheid en stabiliteit.

4.4.3 Rechten en burgerschap

Sonia: "Ik heb dezelfde rechten en vrijheden als iedere andere Nederlander."

Het domein van rechten en burgerschap gaat over de rechten en plichten van de nieuwkomers en wat de verantwoordelijkheden rond deze rechten en plichten zijn (Ager & Strang, 2008). De rechten en plichten waar de 'nieuwkomer' onderhevig aan is, begint bij de verplichte opvang in het AZC. Vervolgens zijn ze verplicht een inburgeringstraject te volgen om deze binnen drie jaar uiteindelijk te voltooien (Butter, 2017). Deze wetgevingen zet de vluchtelingen juist apart van de Nederlandse staatsburgers omdat ze hen op allerlei manieren beperken in hun mogelijkheden. Daarnaast hebben vluchtelingen ook rechten als ze in Nederland aankomen, zo hebben ze bijvoorbeeld recht op gezondheidszorg, een advocaat en onderdak (UNHCR, z.d.).

De participanten gaven aan druk bezig te zijn (geweest) met het behalen van de inburgeringsexamens. En in deze examens worden zowel de rechten als plichten duidelijk gemaakt. Ook gaven een aantal participanten aan dat het idee dat ze dezelfde rechten en plichten hadden als elke andere Nederlander ze het gevoel gaf een onderdeel te zijn van de samenleving. Daarnaast voegde Nouredin daaraan toe dat hij erg blij is straks officiële papieren te krijgen in Nederland zodat hij alles op zijn eigen naam kan zetten en zich niet meer druk hoeft te maken dat iemand anders het weg zal nemen.

Over de impact van de pandemie werd weinig verteld, wel kwam het onderwerp over vrijheid hier vaak naar boven. Dat ondanks dat ze naar Nederland zijn gevlucht voor vrijheid, het door Covid weer was afgenomen. Zo vertelde Malva dat ze het erg verdrietig vond dat ze eerst gevlucht is voor een oorlog om vervolgens door een pandemie beperkt te worden in haar leven hier. Het voelde oneerlijk voor haar en benoemde zelfs waarom ze niet gewoon kon leven, maar het haar de afgelopen jaren steeds zo lastig gemaakt is.

Ahmad: "Ik vond het een vervelende tijd omdat mijn vrijheid weer van mij werd afgenomen terwijl dit juist de reden was dat ik naar Nederland kwam. Ik had namelijk moeite met het feit dat in Syrië er een dictator was, want voor mij is vrijheid de drijfveer achter alles. Dus toen ik de hele toch had afgelegd om uiteindelijk hier in Nederland voor mijn vrijheid te komen was het wel een grote tegenslag toen dit weer werd afgepakt."

4.4.4 Extra toevoeging: Persoonlijkheid

Het onderwerp persoonlijkheid kwam bij zes participanten naar voren toen het over het integratieproces ging. Er werd aangegeven dat persoonlijke karakteristieken van invloed zijn op het integreren, dit kan het zowel bemoeilijken of juist vergemakkelijken. Hoe een individu is op persoonlijk vlak kon volgens de participanten erg bepalend zijn hoe een persoon het kan ervaren om mee te komen in een samenleving. Hierbij werd vooral de sociale en extraverte persoonlijkheden naar voren gebracht, heeft een persoon deze karaktereigenschappen dan zou het makkelijker zijn om te integreren. Dit zou voornamelijk komen door het initiatief dat ze zelf nemen om Nederlandse mensen te leren kennen en op deze manier zowel de taal als het contact met de lokale bevolking sneller kunnen verbeteren. Daarnaast werkte het ook als een drijfveer om de taal beter te leren zodat ze met meer mensen contact konden maken.

Yafuz: "Als je met mensen wilt omgaan dan moet je ook de taal kunnen, dus is het belangrijk voor mij om de taal te leren."

Verder kwamen andere karaktereigenschappen naar voren die van belang waren voor het integreren. Namelijk de flexibiliteit in je karakter, mate van acceptatie, positiviteit en het uit je comfort zone durven te treden. Tot slot gaf Saman ook aan dat zijn interesse in het leren van nieuwe talen hem ook hielp om de taal sneller te leren.

5. Discussie en Conclusie

In dit hoofdstuk zal ten eerste de discussie worden besproken waarbij de deelvragen worden beantwoord en aan de theorie wordt gekoppeld. Vervolgens zal er bij de conclusie antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag aan de hand van de beschreven resultaten. Daarna zullen er aanbevelingen worden gegeven voor vervolgonderzoek en tot slot zal er gereflecteerd worden op het onderzoeksproces.

5.1 Discussie

In dit onderzoek stond de hoofdvraag over de impact van COVID-19 op het integratieproces van Syrische vluchtelingen centraal. Om een antwoord hierop te vinden is er vanuit de literatuurstudie eerst het begrip integratie verduidelijkt door het model van Berry. En is vervolgens het Ager en Strang model gebruikt om in kaart te brengen in hoeverre de kerndomeinen van het integratieproces beïnvloed zijn door COVID-19. Er zijn drie deelvragen opgesteld om een uiteindelijk antwoord op de hoofdvraag te formuleren. Hieronder zal in eerste instantie kritisch naar het begrip integratie worden gekeken om vervolgens antwoord op de deelvragen te bespreken.

Voordat de keuze werd gemaakt om het begrip integratie te gebruiken zijn er andere begrippen overwogen, zo ook de begrippen thuisgevoel en verbondenheid. Uit de interviews bleek dat deze begrippen ook af en toe terugkwamen, dit werd geuit op een manier dat participanten aangaven het fijn te vinden in Nederland, zich hier op hun gemak te voelen en een plekje in de samenleving te hebben gevonden. Dit laat zien dat integratie wel degelijk met deze begrippen te maken heeft. Toch is het de juiste keuze geweest om het begrip integratie te gebruiken voor dit onderzoek vanwege de duidelijke meetbaarheid ervan. Wel is er discussie over het begrip integratie, zo ook van Schinkel (2008). Schinkel gaf namelijk aan dat integratie alleen maar de scheiding tussen de samenleving en de te integreren burgers bestendigt, het creëert een buiten en een binnen. Er valt hier inderdaad wat voor te zeggen omdat er in de interviews werd aangegeven dat niet iedereen zich nog een onderdeel van Nederland voelde en dit vaak lag aan de factoren 'werk' en 'taal'. Daarnaast hadden Duyvendak en Boonstra (2002) een kritiek op het integratiebeleid die volgens hen een sterk accent legde op structurele integratie. En dat deze scheiding het integratie debat heeft gekleurd, namelijk dat de migrant zelf verantwoordelijk is voor zijn of haar integratie vorderingen. In dit onderzoek is er niet specifiek naar het integratiebeleid gekeken, maar er kwam wel naar voren dat ook de sociaal-culturele integratie als belangrijk werd ervaren door de participanten. Ze wilden namelijk niet alleen investeren in structurele integratie zoals het vinden van een baan, maar wilden juist ook investeren in sociale banden met Nederlanders.

Welke integratiedoelen hebben Syrische vluchtelingen?

Om een verduidelijking van de integratiedoelen te krijgen is de definitie van integratie van het model van Berry et al gebruikt. Er kwam hier naar voren dat integratie naar een situatie verwijst waarin een individu zowel gericht is op het behoud van zijn/haar eigen cultuur maar ook op het deel uitmaken van de nieuwe cultuur van het gastland (Berry et al., 2006). Over het deel van het behoud van eigen cultuur werd duidelijk dat dit meer is dan alleen het contact houden met de gelijk-etnische gemeenschap (social bonds). Het behoud van eigen cultuur zit bijvoorbeeld ook in het behouden van culturele normen en waarden, en de gewoonten en gebruiken. Het is daarom belangrijk het deel over behoud

van eigen cultuur verder onderzocht wordt naast de social bonds. De focus van dit onderzoek lag voornamelijk bij de integratie in de nieuwe cultuur vanwege de nadruk hierop van het Ager en Strang model. Uit de interviews kwam naar voren dat de wilskracht om te integreren aanwezig is. Er kwam uit dat de middelen om te integreren, het leren van de taal, het creëren van connecties en het maken van herinneringen, waren. De integratiedoelen lagen voornamelijk in de domeinen van studie, werk en het dagelijkse leven over het krijgen van een eigen familie. Bij deze integratiedoelen ging het de participanten voornamelijk om de persoonlijke ontwikkelingen. Er werd niet bewust rekening gehouden met het grotere plaatje van de inburgeringsagenda van de overheid. Het werd ondanks de inburgeringsplichten allemaal vanuit eigen wilskracht en bewustzijn gedaan. Het matchte bijvoorbeeld met het leren van de taal en het zoeken van werk of een studie van de inburgeringsagenda van de overheid. Ook al was het dus niet de drijfveer voldeden de participanten aan de inburgeringsagenda van de overheid.

Wat is de impact van COVID-19 op het structurele integratieproces van Syrische vluchtelingen?

Volgens Driessen valt er onder de structurele dimensie van het integratieproces de aspecten van de maatschappelijke participatie, zoals het hebben van voldoende opleiding en betaald werk (Driessen, 2010). Kijkend naar het model van Ager en Strang was dit het eerste onderdeel over de Markers and Means, bestaande uit de domeinen werk, huisvesting, onderwijs en zorg.

Over het domein werk werd duidelijk dat nog veel participanten aan vrijwilligerswerk deden, wat goed was voor het leren van de taal en het maken van connecties. De pandemie zorgde er wel voor dat veel van dit werk niet door kon gaan wat een negatief effect had op het leren van de Nederlandse taal en het maken van connecties. Over de participanten die wel werk hadden, werd duidelijk dat dit proces voor de één gemakkelijker was dan voor de ander. Door de pandemie konden veel beroepen niet meer uitgevoerd worden en dit zorgde ervoor dat werk en dus ook inkomen verdween. Daarnaast verdwenen (vrijwilligers) werkplekken waardoor de taal ook minder geoefend kon worden en dit indirect weer een negatief effect had op het zoeken van een baan, kortom een negatieve vicieuze cirkel.

Het proces van huisvesting was vooral een lang proces behalve als er aan gezinshereniging werd gedaan. Uit de interviews bleek dat de pandemie ervoor zorgde dat het proces van huisvesting nog langer duurde aangezien de mensen werkzaam in deze branche vaak niet konden werken vanwege Covid. En wanneer de timing van het krijgen van de woning slecht viel met een lockdown was het ook nog eens lastig om voor een inrichting te zorgen.

Over het onderwijsproces werd duidelijk dat de participanten vooral moeite hadden met het onlineonderwijs. Het gebrek aan interactie en de lage motivatie zorgde ervoor dat de pandemie een negatief effect had op het leren op zowel de taalscholen als op het hoger onderwijs.

Een aantal participanten hadden last van mentale gezondheidsproblemen, dit kon liggen aan de gebeurtenissen die tijdens de oorlog gebeurd waren, maar ook door stress. Door de pandemie werd de stress erger en begonnen eenzame en ongelukkige gevoelens op te komen. Dit kwam voornamelijk omdat ze vaak alleen thuis moesten zitten zonder veel familie of vrienden.

De verklaringen voor de structurele integratie, kijkend naar het Ager en Strang model, lagen voornamelijk bij de domeinen over taal, veiligheid, stabiliteit en het hebben van dezelfde rechten. Alle domeinen van de facilitators en foundation hebben invloed gehad in het structurele integratieproces, maar uit het onderzoek kwamen een aantal hiervan het vaakst naar voren. Deze zullen daarom verder besproken worden en in het conceptuele model opgenomen worden. Het hebben van veiligheid, stabiliteit en rechten gaven de mogelijkheden om ook maar iets in de hiervoor genoemde domeinen

te kunnen verrichten. Covid zorgde ervoor dat dit gedeeltelijk plaats nam voor onduidelijkheid en het verlies van het vrijheidsgevoel. Daarnaast was taal een belangrijke factor voor het structurele integratieproces. Het beheersen van een goed taalniveau zorgde ervoor dat de participanten werk konden vinden of een studie konden volgen. Ook werd het regelen van praktische zaken gemakkelijker door het beheersen van de taal.

Wat is de impact van COVID-19 op het sociaal-culturele integratieproces van Syrische vluchtelingen?

Volgens Driessen val er onder de sociaal-culturele dimensie de processen van oriëntatie en identificatie met de ontvangende samenleving, waarbij indicatoren de sociale netwerken kunnen zijn (Driessen, 2010). Kijkend naar het model van Ager en Strang gaat dit over het tweede gedeelte, de sociale connecties, bestaande uit de domeinen, social bridges, social bonds en social links. Een extra bevinding in dit onderzoek was dat ook contacten met internationale gemeenschappen van belang waren dus zijn deze ook in de analyse meegenomen. Voor het bespreken van de domeinen is het van belang om een nuance aan te brengen in deze afbakening van de sociale connecties. De groepen bleken namelijk te simpel afgebakend te zijn omdat in werkelijkheid bleek dat ze vaak in elkaar overliefen. Ben je bijvoorbeeld een Nederlander als je een statushouder bent of behoort je dan nog tot de groep social bonds? Ik heb dit onderscheidt tussen de groepen wel gemaakt omdat er dusdanig wel reden voor verschil is tussen Nederlanders, Syriërs en andere internationale groepen vanwege de verschillen in bijvoorbeeld cultuur.

Over het social bridges domein, gaande over het contact met de lokale gemeenschap, kwam naar voren de hoeveelheid contacten afhingen van de tijd in Nederland, het hebben van familie in Nederland en persoonlijke eigenschappen. Covid heeft het social bridges contact lastiger gemaakt omdat het sociale contact juist verminderd moest worden om verspreiding tegen te gaan. Hierdoor was alles dicht in de samenleving, waren mensen afstandelijk en bleef iedereen thuis. Zo kon er geen gemakkelijk contact gelegd worden met Nederlanders wat ervoor zorgde dat de Nederlandse taal en cultuur minder goed geleerd kon worden en het integreren lastiger werd.

De banden met gelijk etnische groepen, ofwel de social bonds, hebben ook een rol gespeeld in het integratieproces. Deze contacten konden makkelijker gelegd worden vanwege de overeenkomsten in taal en cultuur en zorgden voor een gevoel van thuis en veiligheid. De Covid pandemie zorgde ervoor dat deze banden sterker werden. Dit kwam omdat deze banden al bestonden of gemakkelijker gemaakt konden worden, dus werd hier eerder op teruggevallen en werd dit contact meer opgezocht. Dit zorgde er wel voor dat er ook meer Arabisch werd gepraat en de Nederlandse taal achteruitging.

Bij de social links, de verbindingen met de staat, was de impact van de pandemie minder te merken. Het enige wat hier naar voren kwam was dat de procedures in de beginfase vaak langer duurde.

Een ander sociaal contact wat naar voren kwam was het contact met de internationale gemeenschap. Dit domein is niet in het Ager en Strang model opgenomen maar kwam wel uit dit onderzoek naar voren. Onder deze gemeenschap vallen andere groepen internationale mensen die in Nederland verblijven. Deze groepen zijn dus niet gelijk-etnisch met de Syrische vluchteling, oftewel Arabisch. Contacten met de internationale gemeenschap ontstonden vaak vanwege wederzijds begrip over het niet hebben van de Nederlandse identiteit. Maar de pandemie zorgde voor een harde realiteit dat de internationale gemaakte contacten wel terug naar het thuisland konden gaan maar dat dit geen optie was voor Syriërs.

De verklaringen voor het sociaal-culturele proces, kijkend naar het Ager en Strang model, lagen bij de domeinen over taal, culturele kennis en persoonlijkheid. Alle domeinen van de facilitators en

foundation hebben invloed gehad in het structurele integratieproces, maar uit het onderzoek kwamen een aantal hiervan het vaakst naar voren. Deze zullen daarom verder besproken worden en in het conceptuele model opgenomen worden. De Nederlandse taal goed beheersen was belangrijk voor de social bridges en de social links. Er kon hierdoor namelijk gemakkelijker contact worden gelegd in de samenleving. De pandemie zorgde er alleen voor dat het leren van de taal achteruitging, vanwege het hebben van online les en het verminderde contact met Nederlanders. Dit zorgde weer voor een negatieve vicieuze cirkel omdat hierdoor het contact leggen met de lokale gemeenschap ook weer lastiger werd. Ook de culturele kennis was belangrijk voor het sociaal-culturele proces, het integreren in de Nederlandse cultuur bleek lastig vanwege een gevoel van culturele afstand door de andere levenservaringen en culturele gewoontes. En de pandemie zorgde ervoor dat het ook lastiger was om de Nederlandse cultuur te leren kennen omdat de samenleving voor een lange tijd op slot zat. Tot slot bleek dat persoonlijkheid ook invloed had op het sociaal-culturele proces, dit domein is niet in het Ager en Strang model opgekomen maar kwam in het onderzoek wel naar voren. Persoonlijke karakteristieken als extraversie, flexibiliteit, positiviteit en het uit je comfort zone durven treden waren van belang voor het integreren. Het toevoegen van dit onderdeel aan het Ager en Strang model zal een vollediger beeld geven van het integratieproces.

5.2 Conclusie

De hoofdvraag van het onderzoek luidde als volgt: 'Wat is de impact van COVID-19 op het integratieproces van Syrische vluchtelingen?

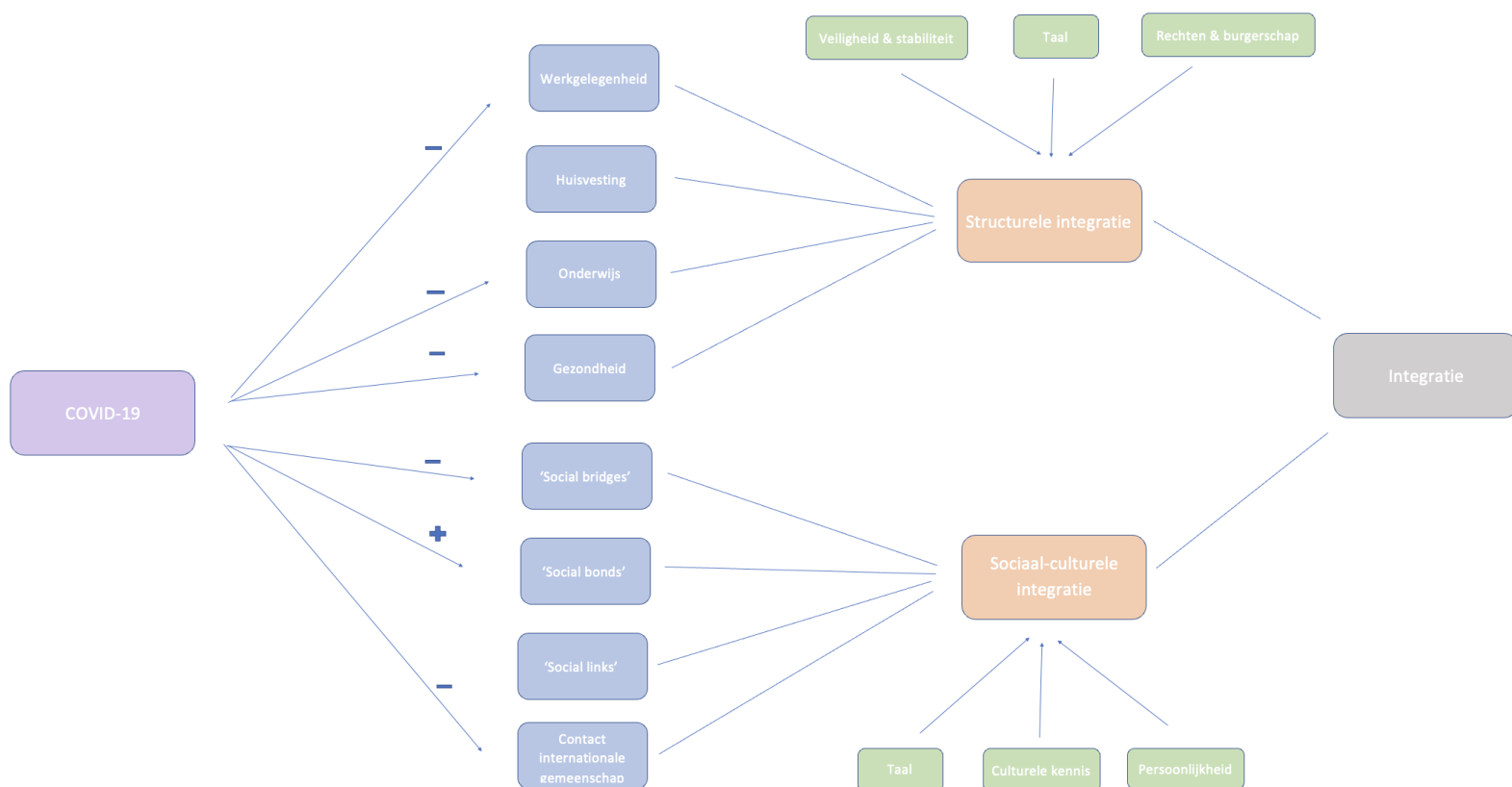
Uit het onderzoek is gebleken dat beide dimensies van het integratieproces beïnvloed zijn door Covid. Per domein verschilde het wel hoe groot en wat deze invloed is geweest. Kijkend naar de structurele dimensie is de impact van Covid hoog op de domeinen werk en onderwijs geweest. Dit kwam omdat het een directe impact was, het werk viel namelijk voor sommigen uit en er kon niet meer fysiek naar school worden gegaan. De impact van corona was op deze domeinen sterk en direct te voelen, en zorgde voor de vermindering van de Nederlandse taal en connecties. Bij de dimensie over gezondheidsproblemen was de impact ook aanwezig maar minder. De gezondheidsproblemen kwamen vaak door de gebeurtenissen van de oorlog en stress. Deze twee redenen waren ook aanwezig zonder het bestaan van Covid, maar Covid zorgde er wel voor dat de stressfactor wel versterkt werd. Op het domein huisvesting had de pandemie weinig invloed, het proces van een woning vinden duurde voor sommigen alleen wat langer.

Kijkend naar de sociaal-culturele dimensie is de impact van Covid voornamelijk negatief geweest op het domein van social bridges. Doordat veel in de samenleving dicht ging, de mensen afstandelijk waren en iedereen thuis moest blijven was het lastig om contact met de lokale gemeenschap te leggen. Hierdoor werd het lastiger om te integreren en de Nederlandse taal en cultuur te leren. Op het domein van social bonds heeft Covid een positieve impact gehad. De banden met gelijk etnische groepen bestonden vaak al of konden gemakkelijker worden gemaakt, waardoor er tijdens de pandemie eerder op dit contact werd teruggevallen en het meer werd opgezocht. Op het social links domein is de impact van Covid niet goed te merken, procedures duurde alleen wat langer. Op het laatste domein van de internationale gemeenschap had Covid een negatieve impact. Door het ontstaan van de pandemie gingen de internationale contacten meestal terug naar het thuisland, waardoor deze contacten verdwenen.

Domeinen die deze uitkomsten verklaren liggen vooral bij het beheersen van de taal van het gastland en persoonlijke karakteristieken. Het beheersen van de taal werd als de sleutel van een land

gezien, hierdoor kon namelijk in zowel de sociaal-culturele als de structurele dimensie beter geïntegreerd worden. Covid zorgde ervoor dat het leren van de taal een stuk lastiger werd en dit het integratieproces negatief beïnvloedde. Tot slot bleek dat persoonlijke karakteristieken ook belangrijk waren in hoeverre er gemakkelijk deel kon worden genomen aan het integratieproces.

Kortom heeft Covid een negatieve impact gehad op het integratieproces van Syrische vluchtelingen en werd de pandemie als een lastige periode ervaren want eenzaam integreren vindt niemand leuk.

Figuur 5: Aangepast conceptuele model gebaseerd op het Ager en Strang model (2004)

In het aangepaste conceptuele model gezien in figuur 5, zijn alle bevindingen visueel weergegeven. Er is te zien op welke domeinen Covid-19 een impact heeft gehad en of dit een positieve of negatieve impact is geweest. Bij de domeinen huisvesting en social links zijn geen pijlen geplaatst omdat de impact van Covid hierop erg klein of niet aanwezig was. Over het algemeen heeft Covid een negatieve impact gehad op de integratiedomeinen van het Ager en Strang model. Verder zijn bij de integratie dimensies de verklaringen geplaatst die hier voornamelijk van invloed op zijn geweest. Alle factoren van de facilitators en foundation zijn wel degelijk van invloed op beide integratievormen, maar de factoren die eruit sprongen zijn in het conceptuele model geplaatst. Ook zijn taal en culturele kennis uit elkaar gehaald, in mijn optiek deze twee factoren niet bij elkaar horen omdat het spreken van de taal niet hoeft te zeggen dat je culturele kennis hebt en vice versa. Daarnaast heeft 'taal' op beide integratie dimensies invloed gehad en culturele kennis alleen op de sociaal-culturele integratie.

Hoewel het model als een goed en veelomvattend model heeft gediend zijn er uit de resultaten ook andere bevindingen gekomen die niet in het model waren opgenomen. Bij de dimensie van sociale

connecties kwam het onderwerp over internationale contacten naar voren, dit waren dus zowel geen Nederlandse als gelijk etnische contacten. Het bleek wel een groep die van belang was geweest voor het integreren, omdat er werd aangegeven met deze groep er een wederzijds begrip was als buitenstaander. Met een buitenstaander voelen werd bedoeld dat ze zich nog niet onderdeel voelden van de lokale gemeenschap. Ondanks dat de participanten wel het officiële statushouderschap hadden, gaven ze aan zich nog geen Nederlander te voelen en daarom nog wel een buitenstaander. Aangezien de internationale gemeenschap deze gevoelens kon beamen was er wederzijds begrip hiervoor. Dit zorgde ervoor dat de participanten zich meer begrepen voelden en hierin niet alleen zijn. Dit wederzijdse begrip had een positief effect op de participanten maar zorgde er daarentegen wel voor dat ze meer met de internationale gemeenschap optrokken en minder met de lokale gemeenschap.

Een andere bevinding was voor de dimensie facilitators, namelijk de invloed van persoonlijkheid. Het hebben van specifieke karaktereigenschappen bleek belangrijk te zijn voor het creëren van mogelijkheden om te integreren. Extraversie werd bijvoorbeeld als een belangrijke eigenschap gezien om goed deel te kunnen nemen aan het integratieproces.

Tot slot is het belangrijk dat er naast het domein over social bonds verder wordt gekeken in hoeverre de eigen cultuur wordt behouden door Syrische vluchtelingen en wat de invloed hiervan is op het integratieproces, omdat integratie in een gastland en het behoud van eigen cultuur niet iets is wat elkaar uitsluit. Berry (2006) geeft ook aan dat dit een belangrijk onderdeel is van integreren, omdat het voor wederzijdse aanpassing zorgt en dit het proces gemakkelijker maakt. Naast het behoud van banden met mensen uit de erfgoedcultuur bestaat het behoud van eigen cultuur uit meerdere onderdelen, zoals gewoontes en gebruiken, die ook onderzocht kunnen worden.

5.3 Aanbevelingen

Er zijn een aantal suggesties voor vervolgonderzoek uit de beperkingen en bevindingen van dit onderzoek voortgevloeid. Een eerste suggestie voor nader onderzoek is het creëren van een diverser perspectief door het incorporeren van meerdere leeftijdsgroepen en vrouwelijke participanten. In dit onderzoek had het grootste deel van de participanten een leeftijd rond de 20 en 30 jaar. Deze leeftijdsgroep zit in een andere levensfase dan bijvoorbeeld een oudere leeftijdsgroep rond de 50 en 60 jaar. De enige oudere participant van het onderzoek gaf bijvoorbeeld ook aan niet meer veel veranderingen te willen en zich graag volledig zou willen settelen in Nederland, terwijl het jongere deel van de participanten juist aangaf nog veel meer te willen zien en doen, die hadden nog erg grote dromen. Ook kijkend naar de categorie geslacht zaten er verschillen tussen de mannen en vrouwen. De vrouwen gaven namelijk meer aan moeite te hebben met het contact zoeken met Nederlanders en daarnaast ook de culturele verschillen en het gemis naar Syrië lastig vonden. Deze gevonden verschillen kunnen een uitgangspunt zijn voor vervolgonderzoek waardoor er nog een duidelijker beeld van de situatie gecreëerd kan worden. Een tweede suggestie voor vervolgonderzoek is de impact van de leefomgeving te betrekken, zo kan er bijvoorbeeld gekeken worden wat de integratie verschillen tussen grote steden en kleine dorpen zijn. Uit het onderzoek kwam namelijk naar voren dat de participanten die in kleinere dorpen woonden het lastiger vonden te integreren en graag de grote stad op wilde zoeken vanwege de mensen en grotere kansen. Dit gevonden verschil kan ook een uitgangspunt zijn voor vervolgonderzoek in hoeverre het verschil in sociaal contact in dorpen en steden een impact heeft op integreren. Een derde suggestie voor vervolgonderzoek is uit verder uitzoeken

van de extra bevindingen over de internationale gemeenschap en persoonlijkheid. Deze domeinen zijn niet in het Ager en Strang model opgenomen maar ook niet in het heuristische model van Penninx en Garcés Mascareñas. Dus is het interessant om deze onderwerpen verder uit te zoeken. Bijvoorbeeld door naar de invloed van de karaktereigenschappen op de verschillende integratiedomeinen te kijken. Een vierde en laatste suggestie voor nader onderzoek is om het perspectief van Nederlanders op het integratieproces te onderzoeken (Coerts, 2017). Nederlanders nemen namelijk ook deel in het integratieproces en zijn dus belangrijk om ook verder uit te zoeken. Ook hier kan er gekeken worden wat de impact van Covid is geweest.

Een aanbeveling voor beleid is om de kwetsbaarheid van (Syrische) vluchtelingen mee te nemen. Deze groep is namelijk al kwetsbaar vanwege de moeite op de arbeidsmarkt en de mentale en sociale problemen, en deze moeilijkheden zijn door de pandemie versterkt. Niet alleen zijn er veel kosten gebonden aan de problemen, maar ook het welzijn van de vluchteling gaat eraan onder. Daarom is het van belang om ook de (Syrische) vluchtelingen in acht te nemen bij het opstellen van het beleid voor crisissen zoals de coronapandemie.

5.4 Reflectie

In het onderzoek is er een combinatie van verschillende databronnen gebruikt. De grootste databron is het afnemen van diepte-interviews geweest. Dit bleek een juiste keuze van dataverzameling te zijn geweest omdat het een volledig en diepgaand antwoord op de deelvragen kon geven. Het uitvoeren van het veldwerk ging in het begin niet zonder slag of stoot. De start was lastig met het vinden van participanten, maar toen uiteindelijk wat balletjes begonnen te rollen kreeg ik via mijn sociale netwerk wat contacten doorgestuurd. Uiteindelijk heb ik de organisatie buddytobuddy gecontacteerd. Ik was hier al een tijdje vrijwilliger en had hier dus al wat contacten gelegd, maar via het bestuur van de organisatie werd ik erg goed geholpen en zo kwam ik in contact met meerdere mogelijke participanten.

Over de representativiteit van de participanten groep zijn nog een aantal kanttekeningen te plaatsen. Het waren namelijk vooral jongere participanten, waarbij het grootste deel van de groep tussen de 20 en 30 jaar viel. Ook woonden de participanten in en rondom Nijmegen of Den Bosch, deze plekken liggen relatief dichtbij elkaar en kunnen verschillend van leef-ervaring zijn met andere steden in Nederland in bijvoorbeeld de Randstad of juist het Noorden. Wel woonden een aantal participanten in een dorp buiten Nijmegen en Den Bosch dus dit zorgde wel weer voor verschillende ervaringen. Ook is een groot deel van de participanten actief bij de organisatie buddytobuddy, dit kan impliceren dat het mensen zijn die graag contact wilden leggen met Nederlanders omdat ze zich bij deze organisatie hebben aangesloten om in contact te komen met Nederlanders. De resultaten zijn dus lastig te generaliseren over alle Syrische vluchtelingen uit heel Nederland vanwege de factoren als leeftijd en omgeving. Bij kwalitatief onderzoek is dit niet de voornaamste waarde van een onderzoek, maar ligt de waarde meer bij de theoretische representatie. En de theoretische representatie is in dit onderzoek wel aanwezig. De antwoorden begonnen zich namelijk te herhalen, de ervaringen klopten dus met die van anderen.

Verder moet er rekening gehouden worden met de beperkingen van de methode. Er is namelijk gekozen om de interviews niet op te nemen maar om zoveel mogelijk mee te typen tijdens het gesprek en erna. De mogelijkheid bestaat dat hierdoor delen van de gegeven informatie missen. Het voordeel van de keuze om het niet op te nemen is wel geweest dat de participanten zich misschien vrijer hebben gevoeld in het beantwoorden van de vragen en zich niet steeds bewust waren van hun

antwoorden vanwege een opname. Daarnaast konden de participanten een voorkeur aangeven om de interviews in het Nederlands of Engels af te nemen. Vanwege de afwezigheid van een tolk konden de interviews niet in de moedertaal afgenomen worden. Hierdoor konden de participanten zich niet altijd even goed uitdrukken in de mate waarin ze dat wel in hun eigen moedertaal hadden gekund. De woordenschat was vaak beperkter waardoor ook begrippen zoals thuisgevoel soms lastig te begrijpen waren. Het voordeel van de keuze om zonder tolk te werken is wel dat er geen informatie verloren is gegaan bij de vertaling en ik als onderzoeker de informatie zelf kon interpreteren en het niet via een tolk is geïnterpreteerd. Tot slot zijn een aantal interviews online afgenomen, ondanks dat dit uit de eigen voorkeur van de participant kwam kon dit geleid hebben tot een bepaalde afstand wat ook invloed gehad kon hebben op de antwoorden. Het voordeel van het online afnemen van een interview was dat het wel tijdsefficiënt was en de participanten die een drukke agenda hadden op deze manier nog steeds mee konden doen aan het onderzoek.

Het afnemen van de interviews was naar mijn idee het leukste en meest leerzame gedeelte van dit onderzoek. Ik vond het afnemen erg goed gaan maar vooral ook leuk om te doen. Het in gesprek gaan met mensen die niet in mijn dagelijkse sociale kring zitten vond ik een leuke maar vooral ook leerzame ervaring. De participanten waren zo open over hun verhaal, maar ook dankbaar dat ze het verhaal kwijt konden en er iemand geïnteresseerd was. Ook gaven de participanten aan het fijn te vinden om weer met de Nederlandse taal te kunnen oefenen op deze manier. Ik vond dat er telkens een fijne sfeer hing tijdens de interviews, of het nou online of fysiek plaatsvond. Achteraf gezien had ik eerder met de interviews willen beginnen, op deze manier had ik eventueel een aantal oefen interviews af kunnen nemen zodat ik de interviewgids indien nodig had kunnen aanpassen.

Iedere participant gaf aan het goed te vinden dat zijn of haar eigen naam gebruikt kon worden in het verslag, ik heb dit uiteindelijk niet gedaan maar het gaf wel een vertrouwensband aan. Ik hoop dat deze vertrouwensband de resultaten op een positieve manier hebben invloed, gegeven dat de participanten misschien een eerlijker antwoord op de vragen zouden formuleren. De bevindingen zijn daarentegen wel mogelijk gekleurd door sociale wenselijkheid. De participanten vonden het misschien niet passend om kritisch naar mij als Nederlander te zijn over het land wat hen heeft toegelaten. De antwoorden zijn daardoor misschien iets te rooskleurig geweest op sommige onderwerpen. Voornamelijk op de onderwerpen over de social bridges en de social links. Over het contact met de lokale gemeenschap werd af en toe wel aangekaart dat dit moeizaam was maar werd toen verder niet op doorgegaan. En over het contact met overheidsactoren werd vooral benadrukt dat ze dat contact niet meer hadden, dit komt omdat veel participanten niet meer in de fase zitten waarin ze veel contact hebben met bijvoorbeeld het COA en het IND. Maar het zou ook sociaal gewenst gedrag kunnen zijn dat er misschien toch een taboe om het bespreken heen hangt. Door deze kleuring van sociale wenselijkheid zijn sommige perspectieven minder goed vertegenwoordigd.

Wel ben ik van mening dat de data rijk genoeg is ondanks de beperkingen. Er konden namelijk duidelijke en uitgebreide conclusies getrokken worden door de theoretische saturatie. Ik ben dus tevreden met de uiteindelijke uitkomsten, want naast een aantal bevestigingen van de verwachtingen kwamen er ook onverwachte resultaten uit met extra inzichten.

Tot slot heb ik het schrijven van mijn scriptie ervaren als een erg leerzame, soms taaie maar vooral leuke tijd. Het volledig zelf opstellen en uitvoeren van een onderzoek is zeker goed bevallen, ik kon zo namelijk op mijn eigen manier en tempo alles zelf invullen. Ik heb theoretisch gezien veel geleerd van het proces van onderzoek doen maar vooral ook persoonlijk veel geleerd. Vooral de flexibiliteit en de manier van communicatie met de doelgroep was niet altijd even gemakkelijk, maar brachten ook weer leuke momenten op. Daarnaast heb ik een meer open en begripvolle blik gekregen

voor de integratie situatie van vluchtelingen. Kortom, een verrijkende periode waarin ik mezelf op meerdere manieren heb kunnen ontwikkelen.

Al met al, hoewel kritisch, heb ik vertrouwen in de resultaten en conclusie en kijk ik terug op een succesvolle afronding van het onderzoek

Literatuurlijst

Ager, A. and Strang, A. (2008) Understanding integration: a conceptual framework. *Journal of Refugee Studies*, Vol.21(2), pp.166-191.

Altindağ, O., Bakis, O., & Rozo, S. (2020). *Blessing or burden? Impacts of refugees on businesses and the informal economy*. *Journal of Development Economics*, 102490. doi:10.1016/j.jdeveco.2020.102

Alyson L. Mahar, Virginie Cobigo & Heather Stuart (2013) Conceptualizing belonging, *Disability and Rehabilitation*, 35:12, 1026-1032, DOI: [10.3109/09638288.2012.717584](https://doi.org/10.3109/09638288.2012.717584)

Asiel in Nederland. (z.d.). UNHCR Nederland. Geraadpleegd op 24 februari 2022, van <https://help.unhcr.org/netherlands/nl/asylum-in-the-netherlands/>

Babbie, E. (2015). *Introduction to social research* (7 ed.) Belmont, CA: Thomson Wadsworth

Bakker, L. (2016, January 21). *Seeking Sanctuary in the Netherlands*. Erasmus University Rotterdam. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1765/79617>

Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied psychology*, 46, 5–68.

Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 55, 303–332

Bešić, A., Diedrich, A. & Aigner, P. Organising labour market integration support for refugees in Austria and Sweden during the Covid-19 pandemic. *CMS* 9, 48 (2021). <https://doi.org/10.1186/s40878-021-00264-y>

Butter, E. (2017, december). *Welke rechten en plichten hebben asielzoekers en vluchtelingen in Nederland?* Kennisplatform Integratie & Samenleving. <https://www.kis.nl/artikel/nieuw-factsheet-over-rechten-en-plichten-van-vluchtelingen>

CBS Statline. (2021, 22 juli). *Bevolking: geslacht, leeftijd, generatie en migratieachtergrond* Geraadpleegd op 23 februari 2022, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/37325/table?dl=21316>

Coerts, E. (2017). *The effect of social connections on the integration experience of Syrian refugees in the Netherlands* [Master Thesis, University of Groningen]. Geraadpleegd op 7 februari 2022, van <https://frw.studenttheses.ub.rug.nl/481/1/Coerts3035107.pdf>

Crawley, H. (2021) The Politics of Refugee Protection in a (Post)COVID-19 World. *Social Sciences* 10:81. <https://doi.org/10.3390/socsci10030081>

Dagevos, J., Huijnk, W., & Miltenburg, E., (2018). *Syriërs in Nederland*. Sociaal en cultureel planbureau.

D'Albis, H., Boubtane, E., & Coulibaly, D. (2018). Macroeconomic evidence suggests that asylum seekers are not a “burden” for Western European countries. *Science Advances*, 4(6), Eaaq0883

- De Brabander, L. (2018). *Het internationaal schaakspel in Syrië*. Samenleving & Politiek. Geraadpleegd op 15 juni 2022, van <https://www.sampol.be/2018/05/het-internationaal-schaakspel-in-syrie>
- Driessen, G. (2010). Structurele en culturele integratie, generaties en onderwijsprestaties. *Migrantenstudies*, 10(3), 262-279.
- Duyvendak, J. W., & Boonstra, N. (2002). Integratie in de openbare ruimte. *Grootstedelijke reflecties over kunst & openbare ruimte*.
- Duyvendak, J.W. (2011). Why Feeling at Home Matters. In: The Politics of Home. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9780230305076_3
- Ekmekci, P.E. Syrian Refugees, Health and Migration Legislation in Turkey. *J Immigrant Minority Health* 19, 1434–1441 (2017). <https://doi.org/10.1007/s10903-016-0405-3>
- Elisabeth, M., Maneesh, P. S., & Michael, S. (2020). Refugees in Sweden During the Covid-19 Pandemic—The Need for a New Perspective on Health and Integration. *Frontiers in Public Health*, 8. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.574334>
- Ghane, S., Bloemen, E., & Van Beek, L. (2020, april). *Oog voor diversiteit ten tijde van corona crisis*. Parnassia groep, Pharos, ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum. https://www.ggzstandaarden.nl/uploads/site_products/8bfb7178e96f1b756c39a78869efaff3.pdf
- Groen, S.P.N., Richters, A., Laban, C.J. *et al.* Cultural Identity Among Afghan and Iraqi Traumatized Refugees: Towards a Conceptual Framework for Mental Health Care Professionals. *Cult Med Psychiatry* 42, 69–91 (2018). <https://doi.org/10.1007/s11013-016-9514-7>
- Hennink, M., Hutter, I. & Bailey, A. (2011). Qualitative Research Methods. London, California, New Delhi: SAGE Publications Ltd.
- IDEM Rotterdam. (2020, 3 augustus). [Van integratie naar inclusie]. <https://idemrotterdam.nl/idem-rotterdam-van-integratie-naar-inclusie/>
- Joordens, F. (2021, 12 april). *Veelgestelde vragen: vluchtelingen en migranten - UNHCR Nederland*. UNHCR Netherlands. <https://www.unhcr.org/nl/2016/10/veelgestelde-vragen-vluchtelingen-en-migranten/>
- Klaver, J., Dagevos, J., Dekker, R., Geuijen, K., & Odé, A. (2019). Leren en werken voor vluchtelingen: beleid en interventies in drie grote gemeenten. *Beleid en Maatschappij*, 46(1), 43–64. <https://doi.org/10.5553/benm/138900692019046001005>
- Linda Bakker, Jaco Dagevos & Godfried Engbersen (2017) Explaining the refugee gap: a longitudinal study on labour market participation of refugees in the Netherlands, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43:11, 1775-1791, DOI: [10.1080/1369183X.2016.1251835](https://doi.org/10.1080/1369183X.2016.1251835)
- Marco Borselli, Toon van Meijl, Linking Migration Aspirations to Integration Prospects: The Experience of Syrian Refugees in Sweden, *Journal of Refugee Studies*, Volume 34, Issue 1, March 2021, Pages 579–595, <https://doi.org/10.1093/jrs/feaa043>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2018, 14 september). *Stimuleren integratie en participatie*.

Migratie | Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 19 maart 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/migratie/stimuleren-integratie-en-participatie>

Mortelmans, D. (2007). Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden. Leuven: Acco

Penninx, R., & Garcés-Mascreñas, B. (2016). The concept of integration as an analytical tool and as a policy concept. In *Integration processes and policies in Europe* (pp. 11-29). Springer, Cham.

Şafak-Ayvazoğlu, A., Künnuroğlu, F., Van de Vijver, F., & Yağmur, K. (2020). Acculturation of Syrian Refugees in the Netherlands: Religion as Social Identity and Boundary Marker. *Journal of Refugee Studies*, 34(1), 555–578. <https://doi.org/10.1093/jrs/feaa020>

Schinkel, W. (2008). Schaf het integratiebeleid af. *Tijdschrift voor sociale vraagstukken* No, 8.

Schoonen, W. (2018, juni 22). Onderzoekers: Vluchtelingen zijn geen economische last, integendeel. Trouw.

Scriptium. (2021, 24 februari). *Interviews coderen – het kwalitatieve proces van objectieve resultaten*. Geraadpleegd op 20 juni 2022, van <https://www.scriptium.nl/interviews-coderen/>

Tajfel, H. and Turner, J. C. (1986) 'The Social Identity Theory of Intergroup Behavior'. In Worchel, S. and Austin, W. (eds) *Psychology of Intergroup Relations*. Chicago: Nelson-Hall, pp. 33–48

United Nations High Commissioner for Refugees. (2021, 18 maart). *Syria Refugee Crisis – Globally, in Europe and in Cyprus*. Geraadpleegd op 7 februari 2022, van <https://www.unhcr.org/cy/2021/03/18/syria-refugee-crisis-globally-in-europe-and-in-cyprus-meet-some-syrian-refugees-in-cyprus/>

United Nations High Commissioner for Refugees . (z.d.). *Syria emergency*. Geraadpleegd op 7 februari 2022, van <https://www.unhcr.org/afr/syria-emergency.html>

United Nations High Commissioner for Refugees. (2021, 24 juni). *Cijfers over vluchtelingen wereldwijd en in Nederland - UNHCR Nederland*. UNHCR Netherlands. Geraadpleegd op 23 februari 2022, van <https://www.unhcr.org/nl/wie-we-zijn/cijfers/>

UNHCR. (z.d.). *Asiel in Nederland*. UNHCR Nederland. Geraadpleegd op 22 juni 2022, van <https://help.unhcr.org/netherlands/nl/asylum-in-the-netherlands/>

Van der Linden, M. (2020). Spreidingsbeleid voor huisvesting van statushouders. *Bestuurskunde*, 29(3), 34–44. <https://doi.org/10.5553/bk/092733872020029003004>

Van Heelsum, A. (2017) 'Aspirations and Frustrations: Experiences of Recent Refugees in the Netherlands'. *Ethnic and Racial Studies* 40(13): 2137–2150

Vingerhoets, K. (2013). *Kinderwens en genderrollen bij homokoppels: een kwalitatieve thematische analyse* [Master thesis, Universiteit Gent]. Geraadpleegd op 20 juni 2022, van https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/063/205/RUG01-002063205_2013_0001_AC.pdf

Vluchtelingenwerk Nederland. (2018, juli 19). *Vluchtelingen in getallen 2018*. Geraadpleegd op 10 februari van <https://www.sociaalwerknederland.nl/?file=16331&m=1533564223&action=file.download>

Wimmer, A. and Soehl, T. (2014) 'Blocked Acculturation: Cultural Heterodoxy among Europe's Immigrants.' *American Journal of Sociology* 120(1): 146–186.

Yijälä, A., Jasinskaja-Lahti I. (2010). *Pre-migration acculturation attitudes among potential ethnic migrants from Russia to Finland.* , 34(4), 326–339. doi:10.1016/j.ijintrel.2009.09.002